

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**YARATICI BENLİK ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK – GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI VE
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI BENLİKLERİ İLE İNOVATİF
DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Hatice ELMA
ORCID: 0000-0002-9510-9871

Danışman
Doç. Dr. Canan YILDIZ ÇİÇEKLER
ORCID: 0000-0001-6820-661X

Konya – 2024

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Yüksek lisans eğitimim boyunca öğrencisi olmaktan onur duyduğum,engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, insani değerlerine gıpta ile baktığım, zamanını ve desteğini hiç esirgemeyen, yeni ufuklar açıp daha geniş çerçeveden bakmayı öğreten ve bu yolda sınırsız sabır ve anlayış gösteren, her an elini sırtımda hissettiğim, kıymetli danışmanım Doç. Dr. Canan YILDIZ ÇİÇEKLER’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Anket uygulamalarında tanıştığım, uygulamalarda bana yardımcı olan bütün hocalarıma, arkadaşlarıma, kıymetli okul müdürlerine, öğretmenlere ve tüm çocuklara, İsmi ni buraya yazamadığım fakat desteklerini her zaman hissettiğim tüm sevdiklerime çok teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız...

Hatice ELMA
Temmuz 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	11
1.1. Problem Durumu	11
1.2. Araştırmanın Amacı	12
1.2.1.Araştırmanın Alt Amaçları	12
1.3. Araştırmanın Önemi	13
1.4. Varsayımlar	13
1.5. Sınırlılıklar.....	14
1.6. Tanımlar	14
2. ALAN YAZIN (İLGİLİ ARAŞTIRMALAR).....	16
2.1. İnovasyon Tanımı.....	16
2.3. İnovasyon Çeşitleri.....	18
2.4. İnovatif Düşünme	19
2.5. Eğitimde İnovasyon.....	20
2.6. Yaratıcılık Tanımı	21
2.7. Yaratıcılığa Ait Zihinsel Süreçler.....	22
2.7.1. İmge.....	22
2.7.2. Algı.....	22
2.7.3. İmgelem.....	23
2.7.4. Simgeler.....	23
2.8. Yaratıcılığın Boyutları.....	23
2.8.1.Akıcılık.....	23
2.8.2.Esneklik	23
2.8.3.Orijinallik	24
2.8.4.Detaylara Girme (Derinleştirme).....	24
2.9. Yaratıcı Düşünme.....	24
2.11 Yaratıcı Benlik	25
2.12 Yaratıcı Bireyin Özellikleri	26
2.13 Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler.....	26
2.13.1. Yaratıcılık ve Zekâ	27

2.13.2. Yaratıcılık ve Aile	27
2.13.3. Yaratıcılık ve Eğitim	29
2.13.4. Yaratıcılık ve Yaş	30
2.13.5. Yaratıcılık ve Cinsiyet.....	30
3. YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi (Araştırmanın Çalışma Grubu) (Katılımcılar) ..	40
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	42
3.3.1. Genel Bilgi Formu.....	42
3.3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği (OÖÖYİDEÖ)	42
3.3.3. Yaratıcı Benlik Ölçeği.....	43
3.4. Verilerin Toplanması.....	43
3.5. Verilerin Çözümlemesi (Verilerin Analizi).....	44
4. BULGULAR	47
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	59
5.1. Tartışma.....	59
5.2. Sonuç	64
5.3. Öneriler.....	67
KAYNAKLAR.....	68

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

YARATICI BENLİK ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK – GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI VE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI BENLİKLERİ İLE İNOVATİF DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

başlıklı tez çalışmamın toplam **66** sayfalık kısmına ilişkin, 12/07/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%24** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

12/07/2024

Hatice ELMA

Doç. Dr. Canan YILDIZ ÇİÇEKLER

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

12/07/2024

Hatice ELMA

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

α : Cronbach alfa

$\bar{x}$: Aritmetik Ortalama

Kısaltmalar

DFA	:Doğrulayıcı Faktör Analizi
AFA	:Açımlayıcı Faktör Analizi
GFI	:Uyum İyiliği İndeksi
AGFI	:Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi
RMR	:Ortalama Hataların Karekökü
RMSEA	:Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü
SRMR	:Mükemmel Uyum İndeksi
CFI	:Karşılaştırmalı Uyum indeksi
GFI	:Uyum İyiliği İndeksi
NFI	:Normlaştırılmış Uyum İndeksi

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

YARATICI BENLİK ÖLÇEĞİ’NİN GEÇERLİK – GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI VE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI BENLİKLERİ İLE İNOVATİF DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hatice ELMA

Araştırmanın iki amacı bulunmaktadır. Araştırmanın birinci amacı; ‘Yaratıcı Benlik Ölçeği’nin geçerlik ve güvenirlik (n:304) çalışmasının gerçekleştirilmesidir. Araştırmanın ikinci amacı ise, okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki (n:358) ilişkinin incelenmesidir. Bu iki amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır. “Yaratıcı Benlik Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasını ve okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ile inovatif düşünme eğilimleri özellikleri arasındaki ilişkinin yordayıcı etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada ilk olarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasının gerçekleştirmek için nicel araştırma desenlerinden *genel tarama modeli* kullanılmıştır. Çalışmada ikinci aşamada çocukların yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenlerle incelenmesinde genel tarama modellerinden *ilişkisel tarama modeli* kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokulların bünyesindeki anasınıflarında ve resmi anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise Konya ilinde 2023-2024 Konya il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi bağımsız anaokulları ile resmi anasınıflarında görev yapmakta olan ve *basit tesadüfi örnekleme yöntemi* ile belirlenen okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlik düzeylerini belirlemek amacıyla Karwowski, Lebeda ve Wiśniewska (2011) tarafından geliştirilen “*Yaratıcı Benlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla Bilir, Akbaş ve Darıca (2023) tarafından geliştirilen “*Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği (OÖÖYİDEÖ)*” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda açıklayıcı Faktör Analizi sonucuna göre madde faktör yük değerleri .86 ile .90 arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür. Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin altı iki boyuttan oluştuğu sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansının %79.23 ’ünü açıklamaktadır. Yaratıcı Benlik Ölçeği’nin Faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutlarının uyum indeksleri ile incelenmesi amacı ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizi sonucuna göre modelin geçerli uyum ölçütlerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Birinci düzey çok faktörlü model doğrulayıcı faktör analizine göre önerilen tek faktör modelin veri ile iyi uyum olduğu sonucu elde edilmiştir. Ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .84 ile .90 arasında değişmektedir. Yaratıcı Benlik Ölçeği madde toplam korelasyonları değerlerinin ise .83 ile .88 arasında değiştiği için ölçek maddelerinin ayırt etme gücü yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Yaratıcı benlik ölçeği yaratıcı öz yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ve yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı Cronbach’s alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir. Yaratıcı benlik ölçeğinin iki yarısı arasındaki tutarlılığı inceleyen Guttman Split Half katsayısı .96 ve Spearman-Brown korelasyon katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutlarından yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kişisel kimlik arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüştür. İnovatif düşünme eğilimi toplam puanı ile yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ve yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ile arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, benlik, geçerlik, güvenirlik, inovatif düşünme

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Preschool Education Program
Master Thesis

THE VALIDITY-RELIABILITY STUDY OF THE CREATIVE SELF SCALE AND INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRESCHOOL TEACHERS' CREATIVE SELF AND INNOVATIVE THINKING TENDENCIES

Hatice ELMA

The study has two objectives. The first objective is to conduct the validity and reliability study (n=304) of the 'Creative Self Scale'. The second objective is to examine the relationship (n=358) between preschool teachers' creative selves and their innovative thinking tendencies. In line with these two objectives, the following questions were addressed. In this study, which aims to conduct the validity and reliability study of the "Creative Self Scale" and to reveal the predictive effect of the relationship between preschool teachers' creative selves and their innovative thinking tendencies, the *general survey model*, one of the quantitative research designs, was used first to conduct the validity and reliability study. In the second stage of the study, the *relational survey model*, one of the general survey models, was used to examine the relationship between children's creative selves and innovative thinking tendencies with different variables. The study population consisted of preschool teachers working in kindergarten classes within primary schools and official kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in Türkiye. The sample of the study consists of preschool teachers working in official independent kindergartens and official kindergarten classes affiliated with the Ministry of National Education in the city center of Konya during the 2023-2024 academic year, selected by *simple random sampling method*. In the study, the "*Creative Self Scale*" developed by Karwowski, Lebeda and Wiśniewska (2011) was used to determine the creative self-levels of preschool teacher. The "*Innovative Thinking Tendency Scale for Preschool Teachers (ITTSTPT)*" developed by Bilir, Akbaş, and Darica (2023) was used to determine the innovative thinking tendencies of preschool teachers. For the reliability and validity analyses of the scale, exploratory factor analysis and calculations of Cronbach's Alpha internal consistency coefficient were applied. In the second phase of the study, the relationship between preschool teachers' creative self-characteristics and their innovative thinking tendencies was analyzed using the Pearson Product-Moment Correlation coefficient and Simple Linear Regression analysis methods. As a result of the study, it was found that the factor loadings of the items, according to the exploratory factor analysis, ranged from .86 to .90. The factor analysis indicated that the scale comprises two dimensions. The scale explained 79.23% of the total variance. A confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the fit indices of the sub-dimensions obtained from the factor analysis of the Creative Self-Concept Scale. The results of the CFA indicated that the model possessed valid fit indices. According to the first-level multi-factor model CFA, it was found that the proposed single-factor model had a good fit with the data. The scale consists of two sub-dimensions. The factor loadings of the scale ranged from .84 to .90. The item-total correlations of the Creative Self-Concept Scale ranged from .83 to .88, indicating that the scale items had sufficient discriminative power. The Cronbach's alpha values for the creative self-efficacy sub-dimension, the creative personal identity sub-dimension, and the total score of the creative self-concept scale were all above .70, indicating that the scale was reliable. The Guttman Split-Half coefficient examining the consistency between the two halves of the Creative Self-Concept Scale was calculated as .96, and the Spearman-Brown correlation coefficient was also .96. According to the Pearson correlation analysis results, a highly significant positive relationship was found between the sub-dimensions of the creative self-concept scale, namely creative self-efficacy and creative personal identity. The Cronbach's alpha values for the Creative Self-Efficacy sub-dimension, Creative Personal Identity sub-dimension, total score of the Creative Identity Scale, and total score of the Innovative Thinking Tendency Scale were above 0.70, indicating that the scales were reliable. The total score of the Innovative Thinking Tendency Scale showed a significantly positive high-level correlation with the Creative Self-Efficacy sub-dimension, Creative Personal Identity sub-dimension, and total score of the Creative Identity Scale. It was observed that scores on the sub-dimensions of the Creative Identity Scale significantly predicted scores on the Innovative Thinking Tendency Scale.

Key Words: Creativity, self, validity, reliability, innovative thinking

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ile araştırmada geçen bazı temel kavramlara ilişkin tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Yaratıcı benlik kavramını ilk ortaya atan Adlerdir. Adler için yaratıcı benlik kavramının kişinin yaşam tarzını belirlemede ve davranışlarımızın tümünün temelinde etkisi olduğunu belirtmektedir (Eker, 2012). Gündelik yaşamdan bilimsel çalışmalara kadar birçok alanda anılan yaratıcılık kavramının doğuştan geldiğine inanılmaktadır. Her insanda olmasına rağmen yaratıcılığın gelişimi, devamlılığı, düzeyi ve ortaya çıkışı insandan insana farklılık gösterebilir (Gürsoy, 2001).

Yaratıcılığın doğuştan gelen, durumlara ve şartlara göre geliştirilebilen, ilk yıllarda desteklenmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Yaratıcılığın geliştirilmesinde önemli olan aile, okul, öğretmen ve çocuğun bireylerin birbirlerine saygı duyduğu ortamda yaşamasının verdiği rahatlık ve güvende hissetme durumu da önemli etmenler arasında yer almaktadır. Can Yaşar ve Aral (2010-2011) yaptıkları araştırmada, erken çocukluk dönemi çocuklarında yaratıcı düşünme becerileri erken çocukluk eğitimi alıp almadığına, ekonomik ve sosyal düzeylerine ve ebeveynlerin eğitim durumlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Yaratıcılığın ortaya çıkarılmasında ve desteklenmesinde hareket odaklı etkinliklerin etkililiği yadsınamaz bir gerçektir. Günlük yaşamımızda karşı karşıya kaldığımız birçok soruna çözümler üretmede ve stresin azaltılmasında etkililiği var olan rahatlama çalışmaları çocuklarda pozitif yönde iletişim kurmaya destek olmaktadır. Ayrıca bu çalışmalar çocukların bedenlerine dönmeleri, beden farkındalıklarının ve yaratıcılıklarının artmasına imkân sağlamaktadır (Justo, 2008).

Bilgi yenilenmenin hızlı değişimler gerçekleştirdiği dönemde yaşamaktayız ve süreç hızlanarak devam ederken duruma uyum sağlamak günümüzde önem kazanmıştır. 21. yy da gerçekleşen değişimler insanlardan beklentileri de değiştirmektedir. Beklentilere uygun yenilikçi, değişime uyum sağlayabilecek insanları yetiştirmek için ise eğitim sistemi yenilenmektedir. İnsanlar da yaratıcılık ve inovatif düşünme anlayışı temel beklentilerden

olmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerde yaratıcılık ve inovasyon büyük önem taşımaktadır (Özmuş, 2012).

Okul öncesi öğretmeni çocukların eğitimlerinden olduğu kadar bakımlarından ve can güvenliğinden de sorumludur. Çocuğun ilkokulla tanışması ve ilk grupla öğrenmeyi deneyimleyeceği, akademik başarı ve günlük hayat becerilerinde gelişimi için gerekli öğrenme ortamını oluşturur (Hagekull ve Hammarberg, 2004). Öğretmenin aile ile olan nitelikli iletişimi, okul öncesi eğitimi programının başarıya ulaşması amaçlanan 0-6 yaş çocuklarının istek ve ihtiyaç konularında birbirlerini anlamalarını sağlar (Epstein ve Sanders, 2006). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki; birçok farklı etken olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen ile öğrenci arasındaki olumlu olmayan iletişimleri de öğrencinin okula karşı tutum, uyum, akademik başarı gibi konularda potansiyelinin altında başarımında kuvvetli tesirleri olduğu bilinmektedir (Birch ve Ladd, 1997).

Yaratıcılığın net bir tanımı olmasa da, yaratıcılık, problem durumlarına, eksikliğe, noksan olana karşı hassas olma, zorlukları fark edip çözüm arayarak sezimler üzerine çalışmalar yapma ve noksanlıklar üzerine hipotezler hazırlayıp hipotezler üzerinde çözüm yollarından birini dikkate alıp üzerinde çalışmalar yapıp sonra da sonuçları paylaşmaktır (Torrance, 1974). Okul öncesi dönemi öğrencilerinin yaş düzeyi dikkate alındığında, okul öncesi öğretmenin iletişim becerisinin niteliğinin fazla olması, öğrenciler üzerindeki etki ve yaratıcılık becerisinin oluşturulan öğrenme ortamlarında farkına varma ve gelişim kaydetmesi açısından kritik dönem oluşturduğu bilinmektedir (Ekinci ve Kaya, 2016).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın iki amacı bulunmaktadır. Araştırmanın birinci amacı; ‘Yaratıcı Benlik Ölçeği’nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının gerçekleştirilmesidir. Araştırmanın ikinci amacı ise, okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu iki amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Yaratıcı Benlik Ölçeğinin uzman görüşüne dayalı dilsel eş değerlik çalışmaları kapsamında uzlaşma niteliği karşılamakta mıdır?

2. Yaratıcı Benlik Ölçeğinin iki alt boyutu için doğrulayıcı faktör analizi uygulanması sonucunda elde edilen puanlar arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Yaratıcı benlik ölçeğinin Türkçe formundan elde edilen iç tutarlık katsayısı nedir?
4. Yaratıcı benlik ölçeğinin test tekrar testinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ile inovatif düşünme becerileri arasında ilişki var mıdır?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ile inovatif düşünme becerilerini yordamakta mıdır?
7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin yaratıcı benlik özellikleri demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin inovatif düşünme becerileri demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumu meydana getiren bireyler ve bu toplumlarda bireylerin yetişmesinde önemli rol oynayan öğretmenlerin inovatif düşünme becerilerinde farkındalık yaratılarak var olan fikirlerin bir şekilde ürüne dönüştürmesi konusunda desteklenmeli ve rehber olunmalıdır (Weiss ve Legrand, 2011). Öğretmenlerin mesleki yaşantılarında güncel bilgileri takip etmede, teknolojik araçları ve yeni uygulama yöntem-tekniklerini sınıf ortamlarında etkili bir biçimde kullanarak bu bilgileri eğitim ile bütünleştirmeleri, geleneksel anlayışın dışına çıkarak kullanılmayan güncel inovatif uygulamaları temel alan bir eğitim ortamı oluşturmaları oldukça önemlidir (Honigsfeld & Cohan, 2012). Öğretmenler tarafından farklı inovatif düşünme becerilerinin ortaya konulması, bu uygulamaların kullanılması ise çocukların inovatif düşünme becerilerini destekleyecek ve çocukların oluşturmuş oldukları inovatif düşünceleri ortaya koymaları konusunda cesaretlendirecektir. Öğretmenlerin sahip oldukları inovatif özelliklerin artması sonucu çocukların başarıları ve dolayısı ile okul başarısı da bu durumdan olumlu yönde etkilenecektir (Kocasaraç ve Karataş, 2018). Bu nedenle araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişki incelenerek var olan durum ortaya konulmuştur.

1.4. Varsayımlar

1. “Yaratıcı Benlik Ölçeği” ve “İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği” nin öğretmenler tarafından içtenlikle cevaplandığı varsayılmaktadır.

2. Uygulamaların gerçekleştirileceği eğitim kurumlarının benzer özelliklere sahip olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklem grubu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi bağımsız anaokulları ile ilkokullar bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma “*Yaratıcı Benlik Ölçeği*” ve “*İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği*”nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: 0-6 yaş döneminde çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik, gelişimsel özellikler ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak, sahip olduğu potansiyeli ortaya çıkarması, geliştirmesi ve kendini ifade edebilmesini hedefleyerek ilköğretime hazırlayan ve içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini tanıyarak uyum sağlamasını desteklemek amacıyla uygun çevre imkânı sunan sistemli ve planlı eğitim etkinlikleridir (Kuru, 2020).

Güvenirlilik: Güvenirlilik bir değişkenin esas değerinin ölçme araçları vasıtasıyla doğru ve net şekilde ölçülebilme seviyesidir. Farklı zamanlarda gerçekleştirilen denemeler sonucunda ölçme aracından benzer sonuçların elde edilmesidir (Özdamar, 2017; Özyürek, 2017).

Geçerlik: Geçerlik, bir ölçme aracının kullanım amacına uygunluk seviyesi ve testin ölçmeyi hedeflediği özelliği gerçekten ölçme seviyesidir. Geçerlik kavramsal bir yaklaşımdır ve ölçme aracının hedef için ne denli yeterli ve uygun değerlere sahip olduğunu gösteren bir hükümdür (Özdamar, 2017; Sönmez ve Alacapınar, 2016).

Kapsam Geçerliği: Kapsam geçerliği, ölçme aracının amaçlanan konuda önceden belirlenmiş amaçları kontrol edebilecek kapsamda olma niteliğinin yanı sıra ölçülmesi hedeflenen niteliğin tüm gözlenen ve ölçülebilen özelliklerinin bir ölçme aracında bulunması gerekmektedir (Özdamar, 2017; Sönmez ve Alacapınar, 2016).

Yapı Geçerliği: Yapı geçerliği, ölçme aracının belirlenen bir niteliği tam ve objektif şekilde ölçebilecek şekilde tasarlanmasıdır (Özdamar, 2017).

Ölçüt Geçerliği: Ölçüt geçerliği, tüm maddeleriyle ölçeğin ve ölçekte bulunan her bir maddenin hedefe ne denli hizmet sunduğudur (Özdamar, 2017).

Görünüş Geçerliği: Görünüş geçerliği, kullanılan ölçme aracının ölçmeyi hedeflediği özelliği ölçüyor görünmesi şeklinde tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2016).

Cronbach Alfa Güvenirliği: Cronbach alfa, ölçme aracında bulunan maddelerin homojen yapısının sorgulanması ve açıklanması için kullanılmasıdır (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN (İLGİLİ ARAŞTIRMALAR)

Bu kısımda inovasyon, yaratıcılık ve yaratıcı benlik gibi kavramların tanımları, inovasyon çeşitleri, yaratıcılığa ait zihinsel süreçler, yaratıcılığın boyutları, yaratıcı düşünme, yaratıcı insan özellikleri, yaratıcılığı etkileyen etmenleri ve literatürdeki ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. İnovasyon Tanımı

İnovasyon kavramı, Latince “innovatus” kelimesinden türetilmiştir. Latince de “Toplumsal, kültürel ve yönetsel ortamda yeni yöntemlerin kullanılmaya başlanması” anlamındadır. Webster inovasyonu “yeni bir fikir, yöntem veya cihaz, yenilik” olarak tanımlamıştır. Türkçe ’de “yenilik”, “yenilikçilik”, “yenileşim” ve “yenilik getirme” gibi kelimeler yerine kullanılmaya çalışılsa da, inovasyon kelimesinin tanımı tek kelime ile tanımlanamayacak kadar geniştir. Kogabayev ve Maziliauskas’ a göre inovasyon geliştirilmiş yenilik, neredeyse icat olarak ifade edilmektedir. Fakat bu iki sözcüğün arasındaki farka da dikkat çekmişlerdir.

“İnovasyon, yeni bir düşüncenin üretilmesi ve bu düşüncenin yeni bir ürün, süreç veya hizmete dönüştürülmesinden oluşur ve ulusal ekonominin dinamik bir şekilde büyümesine, istihdamın artmasına ve yenilikçi işletme için saf kar oluşturulmasına neden olur. İnovasyon aşka tek seferlik bir olgu olmayıp, yeni bir düşüncenin üretilmesi aşamasından uygulama aşamasına kadar uzanan çok sayıda kurumsal karar alma sürecinin uzun ve kümülatif bir sürecidir. Yeni düşünce, yeni bir alıcı ihtiyacının ya da yeni bir üretim yönteminin algılanması anlamına gelir. Sürekli meydan okuyan bir girişimcilik vizyonu ile birleşen kümülatif bilgi toplama sürecince üretilir. Uygulama süreci boyunca yeni düşünce geliştirilir ve pazarlanabilir yeni bir ürüne ya da maliyetleri düşüren ve verimliliği artıran yeni bir süreç dönüştürülerek ticarileştirilir” (Urabe, 1988).

İnovasyonun ana fikri, süreci hızlandırmak ve amaca ulaşmak için yenilikleri üretime entegre etmektir (Kogabayev ve Maziliauskas, 2017).

Öğretimin temel amacı bilgiyi öğrencinin zihnine aktarmaktır. Öğretme başarılı iletişim tarzına bağlıdır. Yenilikçi öğretmenler, etkili öğretimin savunucuları ve modelleridir (Kalyani ve Rajasekaran, 2018).

Bir öğretmenin karşılaştığı en büyük zorluk, öğrencilerin dikkatini çekmek ve fikirleri, onların dikkatini çekecek şekilde ortaya koymaktır. Bunun gerçekleşebilmesi için sınıf deneyiminin yeniden tanımlanması ve öğrenme öğretme yöntemlerini daha etkili hale getirecek yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin öğretme yöntemlerini yeniden keşfetmelerine ve derslerini ilgi çekici hale getirmelerine yardımcı olacak bazı yenilikçi fikirler gerekmektedir. Eğitim kurumlarında inovatif yöntemlerin kullanılması, yalnızca eğitimi iyileştirme potansiyeline sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda insanları güçlendirme, yönetimi güçlendirme ve ülke için insani gelişme hedefine ulaşma çabalarını harekete geçirme potansiyeline sahiptir (Kalyani ve Rajasekaran, 2018).

“İnovasyon” kelimesi Latince'den gelmektedir ve orijinal olarak üç anlamı vardır: yenilemek, yeni bir şey yaratmak ve değiştirmek. “Modern Çince Sözlük”e göre inovasyon, eskiyi atmak ve yeniyi yaratmaktır. İnovasyon, mevcut düşünce tarzı altında geleneksel veya normal düşünceden farklı fikirler sunma, mevcut bilgi ve materyalleri belirli bir ortamda, ideal ihtiyaçlar doğrultusunda veya toplumsal ihtiyaçları karşılamak için kullanarak var olmayan veya mükemmel olmayan ve belirli faydalı etkiler elde edebilecek şeyleri, yöntemleri, unsurları, yolları ve ortamları geliştirme veya yaratma davranışını ifade eder ve davranış belirli faydalı etkiler elde edebilir. İnovasyon, insanoğlunun kendine özgü bilişsel ve pratik bir yeteneğidir ve yüksek İnsanın öznel inisiyatifinin düzeyli ifadesidir. Yeni düşünme, yeni icat ve yeni tanımlama ile karakterize edilen bir kavramsallaştırma sürecidir (Yang, Sun, Cao ve Qu, 2021).

Günümüz dünyası rekabete doğru ilerlemektedir. İnsanlar öğrenmek için mücadele etmekte ve yeni bir öğrenme ortamı yaratmak için çaba sarf etmektedirler. Eğitimin amacı sadece ders kitabını öğretmek ve öğrencilerin anlamasını sağlamak değil, aynı zamanda inovatif düşünme, yaratıcı ortam ve öz yeterliliği de kazandırmaktır. Bu nedenle kurumların iyi bilgi aktaran yenilikçi iletişim yöntemlerine yer vermesi gerekmektedir. Yenilikçi öğretim yöntemleri bulmak çok önemli bir beceridir. Bazı yenilikçi öğretim yöntemleri, bilgileri izleyiciye iletmek için metin, resim, ses ve video gibi çeşitli dijital medya türlerinin entegre, çok duyuşsal etkileşimli bir uygulama veya sunum halinde birleştirilmesi şeklinde olabilmektedir. Eğitimde öğrenci katılımı, öğrencilerin öğrenirken veya öğretilirken gösterdikleri dikkat, merak, ilgi, iyimserlik ve tutku derecesini ifade eder; bu, öğrenmeleri ve eğitimlerinde ilerlemeleri için sahip oldukları motivasyon düzeyine kadar uzanmaktadır (Kalyani ve Rajasekaran, 2018).

Literatür taramasında yaratıcılık kavramı tipik olarak üç farklı boyuta odaklanır: (a) süreç, yani problem çözmenin gerçekleştirildiği zihinsel aktivite, (b) kişi, kişinin bireysel özellikleri ve zihinsel yeterlilikler, (c) ürün. Bireysel bakış açısı elbette ilişkilidir ve sosyal bağlamdan ve bir arada var olan imkanlardan veya engelleyici güçlerden birbirine bağımlıdır, böylece yaratıcı bir davranış ortaya çıkabilir. Yeterince incelenmemiş olan sonuncusu, mevcut davranışın gelişimini etkileyen veya etkilemeyen, dolayısıyla bu bağlamlardaki prosedürleri etkileyen bağlam, çalışma, kurumsal, çevresel vb. ile ilgilidir (Babalıs, Xanthakou, Kaila ve Stavrou, 2012). Bisht (2022)'e göre yenilik, öğretme ve öğrenmede yeni fikir ve uygulamaların geliştirilmesidir. Öğretmen eğitiminde yenilik, işleri yeni bir şekilde yapmak anlamına gelmektedir. İnovasyon bizleri yeni bir şey bulmaya, ortaya çıkarmaya teşvik etmektedir. İnovasyon yaratıcılık ve problem çözme becerilerini içermektedir. Yenilikçi öğretim, öğrencilere öğrenme özgürlüğü ve sahipliğini veren, öğrencileri dahil eden veya meşgul eden ve bu tür yeterlilikleri geliştiren, böylece zor dünyada hayatta kalabilmelerini sağlayan duyarlı öğretim anlamına gelmektedir.

Çağdaş, evrensel, son derece rekabetçi çalışma ortamında, şirkette, organizasyonda, kurumsal ortamda yaratıcılık, hayatta kalma, gelişme ve verimlilik için bir katalizör olarak geniş çapta kabul görmektedir. Yönetim alanındaki araştırmacılar, eğitimciler, yeni teknoloji uzmanları, farklı bilişsel alanlardan özel uzmanlar konuya ilgi duyuyor, bilgi hacmi giderek artan çalışmalar yapıyor. Günümüzde yaratıcılık ve yenilikçilik beceri ve davranışları, finansal ve sosyal kalkınma, bilimsel ve teknolojik ilerleme, girişimcilik ve kişilerin, grupların, toplumların sürdürülebilirliği, bunların eğitim yoluyla desteklenmesi ve yetiştirilmesi için önemli olduğu ölçüde yargılanmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren meslek hayatına kadar çocukların, gençlerin, yetişkinlerin eğitim-öğretimin tüm kanallarına nüfuz etmesi gerekmektedir (Babalıs, Xanthakou, Kaila ve Stavrou, 2012).

2.3. İnovasyon Çeşitleri

Mensch inovasyonu üç temel türde incelemiştir. Temel yenilikler; Büyük icatların sonucunda ortaya çıkan yeni bilimsel, kanıta dayalı şekilde ulaşılmış ürün yahut sürecine işaret eder. Yenilikçiliği geliştirmesi; Ulaşılan ürünlerde küçük olarak görülse dahi önemli düzenlemeler büyüme için yapılan temel uygulamalar ve sürekli olarak düzenlemeleri işaret eder. Sahte yenilikler; Tüketen kişi özelliklerini değiştirmeyi amaçlamayan buna sebep olmayan ürün veya sürecin dışsal olarak düzenlenmesini işaret eder (Mensch, 1978).

2.4. İnovatif Düşünme

İnovatif düşünme, mevcut geleneksel düşünceyle sınırlı olmayan, sorunları yeni ve özgün yollarla çözmeye yönelik düşünme sürecini ifade eder. Bu tür bir düşünce sayesinde insanlar, geleneksel düşüncenin sınırlarını aşabilir, sorunları alışılmadık, hatta kurallara aykırı yöntem ve bakış açılarıyla düşünebilir, özgün çözümler ortaya koyabilir, böylece yeni, benzersiz ve sosyal açıdan anlamlı düşünce üretebilirler. Sıklıkla söylendiği gibi, "Düşünmek çıkış yolunu belirler, vizyon ise sonucu belirler." Yenilikçi düşünme, yeniliği gerçekleştirmenin önemli bir ön koşuludur (Yang, Sun, Cao ve Qu, 2021).

Düşünme seti sabit düşünme modunu ifade eder. İnsanlar bir düşünce seti oluşturduğunda kendi düşünme gelişimini kısıtlayacak ve yenilikçi düşüncenin oluşması zorlaşacaktır. Geleneksel düşünme, insanlar tarafından sürekli öğrenme ve uygulama yoluyla biriktirilen deneyimdir ve yasa ve dünya ve amaç hakkında kendi benzersiz anlayışlarını ve bilişlerini oluşturmanın yoludur, dolayısıyla açık bir bireyselliğe sahiptir. Geleneksel düşünme, sorunları geleneksel bir şekilde ele alan bir düşünme biçimidir. Koşullar değişmeden kaldığında, insanlar gerçek ortamdaki olayları hızlı bir şekilde algılayabilir ve doğru tepkiyi verebilir, bu da insanların çevreye daha iyi uyum sağlamasını teşvik edebilir. Ancak geleneksel düşünce yenilikçi düşünceye yol açmaz, değişen koşullara uyum sağlayamaz ve yaratılışa elverişli değildir (Yang, Sun, Cao ve Qu, 2021).

Yenilikçi düşünme yöntemi, geleneksel düşünceyi kırmaya cesaret eden, zihni özgürleştiren, eski kalıpları aşan, ölçüleri günün koşullarına uyarlayan, çağa ayak uyduran, yeni atılımla çalışmanın yeni koşullarını açan düşünme yöntemidir. İnsan beyni sınırsız bir potansiyele sahiptir ancak bu potansiyeli harekete geçirmenin ön koşulu onu doğru kullanmaktır. İnsanlar sağlıklı ve kendinden emin bir ruh halini koruduğunda, yenilikçi düşüncenin gerçek birlikteliğini anladığında, doğru düşünme biçiminde ustalaştığında ve "pozitif enerjinin" tamamını kullanarak keskin düşündüğünde, ilhamları akacak ve yetenek ortaya çıkacaktır (Yang, Sun, Cao ve Qu, 2021).

Sonuçlar, yenilikçi-yaratıcı düşüncede erkekler ve kadınlar arasında anlamlı olmayan farklılıklar olduğunu gösterdi. Hem erkekler hem de kadınlar, yenilikçi-yaratıcı düşünmenin kişinin üzerinde çalışması gereken bir şey olduğunu savundu. Öte yandan araştırma tutumu açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıktı. Hem erkekler hem de kadınlar araştırmaya yönelik olumlu tutum sergilediler, ancak erkekler bireyselleştirilmiş

araştırma çalışmaları yoluyla incelenmeyi tercih ederken, kadınlar kurumsal araştırma çalışmaları aracılığıyla incelenmeyi tercih etti (Babalis, Xanthakou, Kaila ve Stavrou, 2012).

Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri bazen tanım olarak birbirinin yerine kullanılabilen yeteneklerdir. Aslında farklı yapılara sahiptirler çünkü insan davranışlarının sonuçlarında farklılık gösterirler. Ayrıca günümüzün gereksinimlerinden biri de bireylerin gündelik sorunlara her iki yeterliliği de kullanarak yaklaşmalarıdır. Dolayısıyla yaratıcılığın ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi için önerilen yararlı araçlardan biri de sınıflardaki probleme dayalı öğrenme ortamlarıdır. Bu çalışmada felsefeyi kapsayan probleme dayalı yaklaşım; genel özellikleri, probleme dayalı öğrenme ortamında öğretmen ve öğrencilerin rolü, diğer öğrenme yaklaşımlarına göre benzersizliği, avantajları ve sınırlılıkları dikkate alınarak açıklanmaktadır. Daha sonra probleme dayalı öğrenme öğretim tasarımı perspektifinden bilimsel bir şekilde ele alınmıştır (Birgili, 2015).

Birgili, (2015) tarafından gerçekleştirilen makale, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri arasındaki farkları ve bunlar üzerinde probleme dayalı öğrenmenin güçlendirilmesini vurgulamaya çalışmaktadır. Ayrıca sınıftaki öğretimin her iki beceriyi destekleyecek şekilde nasıl tasarlanabileceği de tartışılmaya çalışıldı. Aynı şekilde, PDÖ'nin araç olarak kullanılması, öğrencilerin problemi çözmek için önkoşul bilgileri üzerine yeni bilgiler keşfetme fırsatına sahip oldukları vakaların ve günlük problemlerin kullanılmasına bağlıdır. Böylece deneyimleriyle soruna yenilikçi çözümler üretmek için aktif bir sürece katılırlar. PBL'de yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini bir araya getirerek; çoklu düşünme becerisi, farklı çözümler üretebilme ve olası çözüm önerilerini sunabilme yaratıcılığı; akıl yürütme ve şüphelenme becerileri, analitik düşünme, fikirlere önyargısız bakma becerileri ise eleştirel düşünmeyi işaret etmektedir. Yaratıcı ve eleştirel düşüncenin birbirini tamamlaması, nitelikli yeniliklerin üretilmesi ve eğitimin sürdürülebilirliği. Sonuç olarak, geleceğin olası genç bilim insanları olabilecek öğrenenleri yetiştirmek istiyorsak, her iki becerinin de öğretim tasarımı sürecinde eleştirel bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Yani probleme dayalı öğrenme yaklaşımında eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri açısından öğretim tasarımı aşamasında öğrenen ve bağlam analizi, öğretim hedeflerinin düzenlenmesi, öğretim stratejisi veya değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesinin farklılaştığı unutulmamalıdır (Birgili, 2015).

2.5. Eğitimde İnovasyon

Öğretmen yetiştirme sistemi okul eğitiminin kalitesinin artırılmasında önemli bir araçtır. Öğretmen yetiştirme sisteminin yeniden canlandırılması ve güçlendirilmesi, ülkedeki eğitim standartlarının yükseltilmesi için güçlü bir araçtır. Öğretmen yetiştirme programlarının kalitesinin artırılması için acil olarak dikkat edilmesi gereken pek çok konu bulunmaktadır. Bunlardan biri öğretmen yetiştirme programında yenilik ihtiyacıdır. İnovasyon, sınırların ötesinde düşünebilme ve halihazırda var olandan farklı bir şey yaratabilme yeteneği anlamına gelmektedir. Yenilikler olmadan ilerleme mümkün değildir. Öğretmenler yenilikçi olmalı ve eğitimleri eğitim kurumlarından başlamalıdır. Öğretmen eğitimi, yüksek standartlardan ve alanla güçlü bağlantılardan yoksun olan yükseköğretim lisans programları arasında uzun süredir zayıf olarak görülüyor. Ancak artık birçok kurum öğretmen eğitimi programları çeşitli çabalarla geliştirilmektedir. Etkili öğretim için yenilikçi tekniklerin uygulanması, öğretmenlerin öğrencilerin hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olma arayışlarına daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla başarılı eğitim programları ve öğretimde etkili uygulama için yenilikçi teknikler, öğretimde mükemmellik arayışında güçlü bir temel sunmaktadır (Gupta, 2019; Varshney ve Joshi, 2014).

Kartal ve Bektaş (2020) tarafından yenilikçi öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenerek öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye hazırlanmaları önerilirken, eğitimde yenilikçi düşünme becerisinin bireylere kazandırılması için yenilikçi öğretmenin karakteristik özelliklerinin mesleki eğitim olanaklarıyla da bütünleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.4. Yaratıcılık Tanımı

Torrance yaratıcılığı “Sorunlara, bozukluklara, eksik bilgilere, kaybolmuş unsurlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, zorluğu tanıma, çözümler arama, tahminler yapma ya da yeni varsayımlar kurma, bunları değiştirme veya yeniden deneme ve sonuçlarını inceleme” olarak tanımlamıştır (Yıldız, 2020).

San (1979) “Tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içinde varolan, insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getiren bir yeti” ya da “ana yoldan sapma, deneylere açık olabilme, kalıplardan kurtulma” olarak tanımlamıştır (San, 1979).

Rıza (2000) “Var olan kalıpları yıkma, başkalarının yaşantılarına açık olma, alışılmışların dışına çıkma, bilinmeyenlere doğru bir adım atma, empoze edilmiş düşünce çizgisini kırma ve yeni bir düşünce çizgisi ortaya koyma, belli bir problem için değişik alternatif çözümler getirme, başkalarının izlediği yoldan çıkma, başka şeylere yol açan yeni bir şey bulma, yeni bir ilişki kurma yeni bir düşünce ortaya koyma bilinmeyen yeni bir teknik veya yöntem icat etme insanlara yararlı olan bir aracı veya aygıtı bulma” olarak tanımlanmıştır (Rıza, 2000).

Guilford (1962) yaratıcılığı bugünkü anlamda ele alan ilk ve önemli isimlerden biridir. Yaratıcılığın her insanda bulunan doğal bir özellik olduğunu bu özelliğin geliştirilebilir ve tarafsız olarak ölçülmesi gerektiğini söylemektedir. Yaratıcı düşünmenin ona göre yaratıcılık herkeste olan doğal bir kaynaktır, aynı zamanda geliştirilebilir ve objektif olarak ölçülebilir (Soyer, 2018).

Yaratıcılığın içinde özgünlük, sınırları aşma, farklılık, varolanın dışına çıkma, bilinenen yola çıkıp bilinmeyene ulaşma gibi birçok özelliği bünyesinde barındırmaktadır. Bireylerde yaratıcılık sonradan kazanılacak bir özellik değil aksine doğuştan her bireyde mevcut olup mevcut şartlara göre geliştirilebilecek doğal bir yatkınlıktır (Çağdaş vd., 2003).

2.7. Yaratıcılığa Ait Zihinsel Süreçler

2.7.1. İmge

Çetin ve Koyuncuoğlu “Herhangi bir uyarma olmadan zihinde kendiliğinden oluşan duyular” olarak tanımlamıştır. Piaget çocukların bilişsel gelişiminde imgelerin, simgesel işlemlerin taklitlerin özüksendikten sonra açığa vurulduğunu söylemektedir (Okutan, 2012). İmge tanımına başlanırken ilk adım görsel imgedir. Yaşantıda öncelikle görme duyumuzla nesneleri görür, ayırt eder ve imge haline dönüştürürüz (Çetin ve Koyuncuoğlu, 2013). 2 yaşın ortalarına kadar olan zaman diliminde görme alanının dışında olan nesnelerin izleri aramamaktadır. Bu görsel imgeler zihinden kişiler ve olaylar tarafından çağrıldığında zihnin derinlerinden gün yüzüne çıkarılır. Birey farkında olmadığında zihnin en derinlerinde saklanmaya devam edilir.

2.7.2. Algı

Çetin ve Koyuncuoğlu “bir ya da birden çok duyu organının, beyinde kaydettiği bir uyarıcının yorumlanması” olarak tanımlamaktadır. Algısal sistemde görsel ve dokunsal

algının önemini vurgulamaktadır. İnsanlar nesneleri görerek ve dokunarak ayırt etmektedirler (Çetin ve Koyuncuoğlu, 2013).

Algılama becerilerinde görsel işitsel motor ve anlama becerileri bütünsel çalışmaktadır. Görsel becerilerde farklılık benzerlik, görsel kayıt, şekilsel uyum aranmaktadır. İşitsel becerilerde işitsel benzerlik işitsel kayıt ve ses uyumu aranmaktadır. Motor becerilerde hareket koordinasyon nesne takibi (göz hareketleri ile) yapılmalıdır. Anlama becerileri ise tamamlama, düşünme, sıralama, grupta ile yapılmaktadır (Yıldız & Şener, 2003).

2.7.3. İmgelem

San (1979) “imgelerle düşünmenin yaratıcılığa dönük kullanımı olarak tanımlamıştır. Gerard ise “Bilinç düzeyine imgeler getirilebilmesi, imgelemin varlığını kanıtlamaya yeterli olmadığını. İmgelem, yaratıcılığın diğer imgeler ile bir arada olursa kurucu inşa edici olabileceğini. Yaratıcılık olmadığında imgelemin enerji yüklü fakat amaçsız hayallerden ibaret olacağını” ifade etmiştir.

2.7.4. Simgeler

Simge bir olay düşünce veya nesneyi şekil ya da sembollerle anlatan geçici temsiller olarak tanımlamıştır (Çetin & Koyuncuoğlu, 2013). Çocuklar yaratıcılıklarında beş duyu organı ile algıladıkları, düşündükleri ve süreçte hakkında konuştukları şeyler için kabul gördükleri semboller olarak tanımlanmaktadır. Simgeler çocukların yaşantısında sade ve dolaysız olarak temsil eden araçlardır. Ve bu araçlar içinde düşünme süreçleri önem arz etmektedir. Çocuklar sanat etkinliklerinde ifade edemedikleri şeyleri oyunlarında ifade etmekte daha iyilerdir. Sanatsal etkinliklerde çocuğun oluşturduğu simgeleri anlayabilmek için çocuğun yaşantısının imgesi hakkında çocuktan veri toplanmalıdır (Özdemir Beceren & Ünsal, 2018).

2.8. Yaratıcılığın Boyutları

2.8.1. Akıcılık

Kişinin problem durum karşısında çözümleri art ardına sıralayabilme yeteneğidir. Kişinin farklı problemlerle karşılaştığında o probleme uygun birçok farklı bakış açısı farklı çözüm ve farklı düşünce geliştirebildiği o kişinin yaratıcı düşünme becerisinin “akıcılık boyutu” ile ilgili performansını göstermektedir (Öncü, 2018).

2.8.2.Esneklik

Fisher “olası duruma göre değişim ve uyum sağlayabilme yeteneği” olarak tanımlamıştır. Yaratıcılık boyutlarından en önemlisi olarak belirtilir (Aktan, 2015). Kişinin farklı olay durum ve şartlara hızlı şekilde adapte olabilmesi kişinin yaratıcı düşünme becerisinin “esneklik boyutu” ile ilgili performansını göstermektedir (Öncü, 2018).

2.8.3.Orijinallik

Bu boyut ise karşılaşılan problemlere farklı özgün daha önce hiç denenmemiş yollar bulmak demektir (Öncü, 2018). Fisher “kişinin ortaya sürdüğü fikir, ürün ya da icadın kendi fikirlerine özgün olması, başka bir yerden esinlenilmemiş olması yeni ve yenilikçi çizgiler taşımasıyla ilişkili” olması şeklinde tanımlamıştır (Aktan, 2015). Orijinallik (özgünlük) yeni çözümler deneme cesareti olarak tanımlanabilir (Öncü, 2018).

2.8.4.Detaylara Girme (Derinleştirme)

Kişinin durum ya da problemleri inceleme sırasında tüm ayrıntıları görebilme ve problemin ana noktasına göre tercihler yapabilme olarak tanımlanmaktadır (Lagowski, 1985). Bu boyut kişilerin farklı bakış açıları kazanma çok yönlü düşünebilme empati kurabilme üç boyutlu yaklaşma gibi birbirini destekleyen birbirini etkileyen becerilerin performansı ile ilgilidir (Öncü, 2018).

2.9. Yaratıcı Düşünme

Yaratıcılık pek çok birey tarafından kullanılmasına rağmen, doğruluğu ve yanlışlığı tam olarak ayırt edilememektedir. Yaratıcılık, son zamanlarda günlük hayatımızda oldukça hayatımızda yer edinen ve her alanda öneminin vurgulandığı önemli bir kavram haline gelmiştir (Argun, 2004). Bireyler tarafından yaratıcılığı anlamının ve ifade etmenin birçok yolu bulunmaktadır (Yıldız Bıçakçı, 2014).

Guilford yaratıcı düşünmenin temelinde iki düşünme türünün olduğunu varsaymaktadır. Bunlardan birincisi ıraksak (divergent) düşüncedir. Bu düşünme türü birey de farklı çözüm yolları üretme, problemlere farklı bakış açıları geliştirme, açık uçlu sorularla bunları desteklemeye yol açar. İkincisi ise yakınsak (convergent) düşünmedir. Yakınsak düşünmede problemlere farklı çözüm yolları bulmadan daha çok bilinen doğru kabul edilen

Çözümlerin düşünülmesidir. Iraksak düşünmenin yaratıcılığı, yakınsak düşünceye göre daha fazla desteklediği kabul görmüş bir kanıdır (Soyer, 2018).

Argun (2004)'a göre, toplumların geleceği için ve bireylerin yaşama hazırlanmasında eğitim kurumlarının yaratıcılığının niteliğinin ve niceliğinin saptanması ve geliştirilmesi özellikle üzerinde durulması gereken olan bir parçasıdır. Toplum içerisinde yaratıcılık bireyleri bir adım ileri taşıyan icatlar, keşifler ve yenilikler var olan beceri ve bilgilerin yaratıcılıkla yeniden yoğrulmasıyla elde edilmektedir (Argun, 2004; ştn Vural, 2011).

Bireylerde yaratıcı bir fikirler belirli parçalar halinde ortaya çıkarken ve bu fikirler zamanla gelişmektedir. Ayrıca bireylerde yaratıcı düşünceler ve bu düşünceleri hayata geçirme şekli anlık olarak ortaya çıkmamaktadır. Bu durumun aksine, bireyin karşılaşmış olduğu bir problem durumu karşısında probleme karşı yeni bir bakış açısı ve kavramsallaştırma yolu aramasıyla veya güzel bir soru sormasıyla sürece başlamaktadır (Memduhoğlu vd., 2020; Sternberg, 2007).

Erken ocukluk döneminde sosyal-duygusal, bilişsel, psikomotor alanlarında çok hızlı gelişmelerin gözlemlendiği ve çocukların yaratıcı düşüncelerini ve yeteneklerini zgr bir şekilde ortaya koyabilecekleri önemli bir dönemdir. Çocukların yaşamlarının ilerleyen süreçlerinde önemli etkilere neden olacak deneyimleri edindiği kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocukların yaratıcılık düzeylerinin geliştirilmesi ve bu dönemde çocuklara gerekli desteğin sunulması gereken önemlidir (Argun, 2004; Can Yaşar, 2009).

2.11 Yaratıcı Benlik

Bandura ya göre yaratıcı benlik en iyi şekilde kişinin gerçek ilgi alanına yönelik kurallar ve stratejiler hakkında bilgi sahibi olması ve bu kuralları, stratejileri iyi bir şekilde kullanabileceğine dair kendine güven duyması ile elde edilir. Dolayısıyla benlikteki gelişmeler performans başarısı veya başarısızlığı tarafından sağlanan kişinin kapasitesi hakkındaki bilgilerin bilişsel olarak işlenmesinden kaynaklanır (Bandura, 1997).

Yaratıcı benlik, yaratıcı davranış ve performansın önemli bir öncülüdür. Kişinin yaratıcı yeteneklerine olan inancını arttırmaya yönelik çabaların yaratıcılık kurslarının ve müdahalelerin merkezi bir bileşeni olması gerektiğini varsayıyoruz. Ancak bildiğimiz kadarıyla eğitimin yaratıcı benlik üzerindeki etkilerini inceleyen sayılı çalışma bulunmaktadır (Mathisen ve Bronnick, 2009).

2.12 Yaratıcı Bireyin Özellikleri

Yaratıcı olarak addedilen kişilerin geçmişleri incelendiğinde genellikle hobisi olan, el sanatları ile ilgilenen, bilimsel bir buluş sahibi olan, tiyatro ile ilgilenen kişiler olduğu gözlenmiştir (Öncü, 2019)

Csikszentmihalyi'ye göre yaratıcı insanların, fiziksel enerjileri çok yüksektir, fakat yaratım sürecinde sık sık sessizleşip dinlenmeyi de tercih edebilirler. Zeki oldukları kadar alçakgönüllülerdir (Aktan, 2015) Disipline olmakta sorumluluk almakta başarılı değillerdir. İki uçlu bir karakter sergilerler bir uçları hayalperestken bir uçları olabildiğince gerçekçilerdir. İki uçlu karakterleri dışa dönük olma ve içe dönük olmada da karşımıza çıkmaktadır. Özgürlüklerine düşkün asi ve bağımsız olarak tanımlanabilirler (Üstündağ, 2014).

Bireylerde yaratıcılık doğuştan getirilen bir özellik olmakla birlikte zekâ, yetenek, çevre gibi pek çok etkenlerle gelişebilmekte ve bireylerin yaratıcılık düzeyleri ise kişiden kişiye göre değişkenlik gösterebilmektedir (Doğan, 2020).

Lubart ve Mouchiroud, (2003) tarafından yüksek düzeyde yaratıcılığa sahip olan bilim insanları ile daha düşük yaratıcılık yeteneğine sahip bilim insanları kıyaslandığında, yüksek yaratıcılık seviyesine sahip olan bireylerin bağımsız, kendine güvenen ve deneyimlere açık bireyler oldukları ifade edilmiştir (Lubart ve Mouchiroud, 2003). Yaratıcı bireyler, meraklı olma özellikleri ve geniş hayal güçlerine sahip olmaları ile benzer ve zıt ifadeleri bir arada kullanabilmektedirler. Yaratıcı kişilik özelliğine sahip bireyler, eksiklikler ve problemler karşısında esnek düşünebilme becerileri ile kısa zamanda orijinal ve sayıca fazla çözüm yolu sunabilme yetenekleri geliştirebilmektedirler. Çocuklar doğuştan yaratıcı özelliklere sahip olarak dünyaya gelmekte ve çocukların yaratıcı kişilik özellikleri ile çocuğun kişilik gelişimi yakından ilgilidir. Ebeveynler ve eğitimciler çocukları iyi bir şekilde gözlemleyerek desteklenmelerini sağlamalıdır (Argun, 2004). Özdağ, (2019)'a göre yaratıcı çocuklar, gelişmiş hayal güçlerine sahip, meraklı, risk almaktan kaçınmayan, önüne çıkan sorunlara karşı kendine özgü çözüm yolları sunabilen, sorgulamaktan kaçınmayan, dünya sorunlarına yönelik düşüncelere sahip olan, düşüncelerini çekinmeden ifade edebilen, mizah duygusu gelişmiş, araştırmaya ve yeniliklere karşı açık görüşlü, analiz ve sentez becerileri güçlü, estetik görüş açısına sahip ve nesneleri yeni ifadeler kullanarak belirtebilme özelliklerine sahiptirler (Argun, 2004; Onur & Zorlu, 2017; Özdağ, 2019).

2.13 Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler

2.13.1. Yaratıcılık ve Zekâ

Yaratıcılığın üst düzey zekâ gerektirdiğine dair kanılar yanlıştır. Araştırmalarda yüksek düzeyde zekaya sahip kişilerin her zaman yaratıcı olmadıkları gözlemlenmiştir (Yeşilyurt, 2020). Zeka bölümü (ZB/IQ) ve yaratıcılık arasındaki konu çok uzun yıllar önce araştırılmaya başlanmıştır. Zamanla yapılan araştırmalar sonucunda yaratıcılık ve zekanın aynı şey olmadığı görülmüş ve araştırmaların bu yönde şekil alması sağlanmıştır. Yaratıcılık ve zekanın ayrılması bu alanlara saygınlık kazandırmıştır (Runco, 2007). Piaget zekayı çevreye uyum sağlama yeteneği olarak tanımlamıştır (İlgar ve İlgar 2018).

Stenberg zekayı yaratıcılığın bir alt bileşeni olarak öne sürmüştür. Bunu Guilford'un Zihnin Yapısal Modeli ve Garner'ın Çoklu Zekâ Teorisi iki önemli teoridir. Guilford zekanın üç temel boyutundan bahseder. Bunlar yakınsak ve ıraksak düşünmeyi içeren işlemler, görsel imgeler, semboller içeren içerik ve bölümler dönüşümler uygulamalar içeren ürünlerden oluşur. Buradan yola çıkarak Guilford genel bir zekâ tanımına inanmamakla birlikte zekâ çeşitlerinin varlığına inanmaktadır. Gardner da Guilford gibi zekaya değil zekâ çeşitlerinin varlığına inanmaktadır. Özellikle Gardner zekanın; dilsel, mantıksal-matematiksel, uzamsal, kinestetik, müzik, içsel, kişiler arası ve doğacı olmak üzere sekiz farklı alanı olduğunu savunmaktadır (Dağlıoğlu, 2019).

2.13.2. Yaratıcılık ve Aile

Çocuklar kendilerini, dış dünyayı fark etmeye başladıkları bebeklik döneminden yaşamlarının tüm alanlarında keşfe meraklılardır. Merak ise yaratıcılığın temeli olarak adlandırılmaktadır. Kendi kendilerine araştırmayı üretmeyi severler. Çevresi tarafından çocuğun bu özelliği, geliştirilebilir ya da bastırılabilir. Çocuğun yaptığı keşifleri coşku ile karşılamak, merak uyandırıcı davranışlarda bulunmak, merak etmenin yeni şeyler üretmenin takdir edilecek bir şey olduğunu aktarmak, çocuklarda yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri ortamlar sağlamak onların yaratıcılıklarını geliştirecektir (Çakmak, 2005).

Aileler çocuklarına olumlu model olarak, uygun biçimlerde ödüllendirdikleri ve onlara bol uyarınlı materyal çeşitliliği bol olan keşfetme fırsatı sunan, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ortamlar oluşturarak yaratıcılıklarını destekleyebilirler. Örneğin çocuklarının

yaptıkları karalama ya da resmi buzdolabına astıklarında anne baba çocuklarının yaptıklarına değeri verdiğini gösterebilir (Elibol, 2021).

Yaratıcılık ayrı durumlar arasında ilişki kurma geniş düşünme soru sorma tartışma derin düşünme deneme keşfetme ve sınaama gibi birçok davranışı kapsamaktadır. Bu davranışlar öğrenebilen davranışlardır. Düşünmenin öğretilmesinde en önemli adım ise soru sormaktır.

Her ailenin kendine özgü kuralları, kültürü, farklılıkları ve disiplin anlayışları vardır. Anne baba tutumlarının çocuklarının gelişimlerine etkisi olduğu kadar yaratıcılıkları üzerine de etkisi vardır.

Demokratik Tutum

Çocuğun varlığını kabul eden değeri veren ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan bir aile yapısı vardır. Anne ve baba çocuğa kendi sorunlarını kendi çözebilmesi için destekler. Çocuğa hem biçimsel hem de zamansal özgürlükte çevre oluşturup kendine özgü düşünceler üretmesine cesaretlendirirler. Aile tutumlarından en olumlu tutumdur (Elibol, 2021).

Baskıcı Tutum

Kesin sınırları olan bu tutumda, aile bireyleri belirlenen kurallara ve aile liderinin kurallarına uymak zorundadır. Bu tutum ortam olarak çocuğu kısıtladığı için zihinsel ve duygusal açıdan da sınırlar. Bu tutumda çocuktan beklenen sessiz sakin ve uysal olması beklenir (Elibol, 2021).

Aşırı Hoşgörölü Tutum

Aile içi sınırlar ve kurallar daha esnektir. Herkes kendinden sorumludur. Aile içi beraberlik kısıtlıdır. Çocuğa aşırı hoşgörölü davranılması çocukta özdenetimin gelişmesine engel olur. Çocuğun yaratıcılığının gelişmesi için olumlu bir ortam olmasına karşın çocuğun yönlendirilmesi eksik kalmaktadır. Bu tutum yaratıcılığın gelişimi için uygun ortam sağlamadığını göstermektedir. Diğer yandan fazla hoşgörölölük bazı durumlarda çocukların kendilerini özgürce ifade edebileceği ortam oluşturabileceğinden bazı koşullarda çocuktaki yaratıcılığın gelişimine zemin hazırlayabilir (Dağlıoğlu, 2019).

Tutarsız Tutum

Çocuk için en zararlı tutum olarak adlandırılmaktadır. Sınırlar kurallarda tutarsızlıklar çoktur. Anne ve babanın tutumu hoşgörölü olma ile sıkı disiplin arasından gidip gelmektedir. Çocuklar hangi davranışın doğru olduğunu hangi davranışın yanlış olduğunu kavramakta güçlük çekebilirler. Bu tutum ise çocukta güvensizliğe yol açar. Güvensiz ortamda yetişen çocuklar kendini ifade etmekte zorlanan özgüveni düşük olmasından kaynaklı yaratıcılıklarını ortaya koymada zorlanmaktadır (Dağlıoğlu, 2019).

2.13.3. Yaratıcılık ve Eğitim

Yaratıcılık sadece zihnin düşünsel yetilerinden doğmamaktadır. Düşünmenin yanında duyular, duygular, imgeleme gücü gibi yetiler ve tümünün birbirleriyle bağlantıları önem göstermektedir. Bilinç ya da bilinç üstü bölgenin iki ana bölümü, imgelem ile duygusal yaşam alanları, yaratıcılıkta en önemli rollerdedir. Buluş ve yeniliğin temel olduğu yaratıcılıkta zihnin tüm yetileri, düşünceler, düşünme süreçleri, duygular, imgelem ve imgeleme etkileşim halindedir. Buluşa yönelen yaratıcı eylem bu yapının tüm parçalarını bir araya getirir, birleştirir (San, 1979).

Öğretmenlerin sınıf ortamında veya sınıf dışı öğrenme ortamlarında sergiledikleri tutum ve davranışlar çocukların yaratıcılıkları üzerinde oldukça olumlu ya da olumsuz etkilere sahiptir. Öğretmenlerin okul öncesi dönemde tutarsız davranışlar sergilemeleri, çocukları cesaretlendirmek yerine onlara karşı acımasız eleştirilerde bulunmaları, katı ve otoriter tutumlar sergilemeleri, etkinliklerde materyal temininde yaşanacak sorunlar gibi birçok faktör çocukların yaratıcılığını negatif yönde etkileyen öğretmen özelliklerindendir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Eğitim kurumlarında okul öncesi öğretmenleri tarafından hazırlanan ve uygulanan eğitim programları çocukların yaratıcı olarak yetiştirilmesinde oldukça öneme sahiptir. Günümüzde gelişen teknolojiyle beraber yaşamda meydana gelen hızlı değişimler zaman içerisinde uygulanan eğitim programlarına da yansyarak eğitim programlarında da değişimler oluşturmaya neden olmaktadır. Okul öncesi dönemden itibaren çocuğun düşüncelerine değer veren, merak, buluş, üretme ve gözlem yeteneklerini geliştirme amacı taşıyan yani çocuğu merkeze alan çağdaş eğitim çocukların yaratıcılıklarını geliştirmekte ve desteklemektedir (Argun, 2004).

2.13.4. Yaratıcılık ve Yaş

Gönen ve Akçin'in çalışmasında beş ve altı yaş kız ve erkek çocuklarının toplam akıcılık, esneklik, özgünlük ve detaylandırma puanları karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre 6 yaş kız ve erkek çocuklarının toplam akıcılık, esneklik, orijinallik ve detaylandırma puanları, beş yaş kız ve erkek çocuklarının akıcılık, esneklik, orijinallik ve detaylandırma puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Yani yaş ile birlikte genel olarak puanlarda artış görülmesi beklenen bir sonuçtur (Gönen ve Akçin, 1993).

2.13.5. Yaratıcılık ve Cinsiyet

Bireylerin cinsiyetleri ve yaratıcılık düzeyleri arasında meydana gelen farklılıklar, çevresel imkânlar ve sosyokültürel etkenlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bununla ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyet ve yaratıcılığın doğrudan bir bağlantı olduğu saptanmadığı gibi (Argun, 2004; Can Yaşar ve Aral, 2010; Çeliköz, 2017; Mangır ve Çağatay Aral, 1991), kız ve erkek çocukları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu çalışmalar (Atay, 2009; Gönen ve Akçin, 1993) bulunmaktadır. Kızlar esneklik, özgünlük, detaylandırma açısından daha başarılı olduğu görülmüştür (Gönen ve Akçin, 1993). Çeliköz (2017) tarafından kız ve erkek çocuklara etkili uyarıcılar verildiğinde, onların kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda çeşitli alanlarda yaratıcılıklarını aktif bir şekilde ortaya koyabildikleri ifade edilmiştir (Çeliköz, 2017).

2.14. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.14.1. Yaratıcı Benlik ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yaratıcılıkla ilgili yurtiçinde yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmalar kronolojik sıralamaya göre düzenlenmiştir.

Gönen vd. (1993) tarafından yapılan çalışmada, çocukların yaratıcılıklarını yaş ve cinsiyet faktörlerinden incelemiştir. Çalışma sonucunda, akıcılık boyutunda erkekler kızlara göre; özgünlük, esneklik, detaylara girme boyutlarında ise kızların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir. Yaş gruplarına bakılarak inceleme yapıldığında, 6 yaş grubunun esneklik, akıcılık, detaylara girme ve özgünlük boyutlarında alınan puanların 5 yaş grubunun çocuklarından yüksek puan olduğu saptanmıştır.

Mangır ve Çağatay Aral (1991) tarafından yapılan çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyin çocukların yaratıcılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda

detaylara girme alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Cinsiyet ve doğum sırasının yaratıcılık üzerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

Öncü (2000) tarafından yapılan araştırmada şekilsel yaratıcılık ve cinsiyet faktörlerinin karşılaştırmasını erken çocukluk eğitimi alan 6 yaş grubu ile çalışılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet ve yaratıcılık arasından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Akçum (2005) tarafından yapılan araştırmada erken çocukluk eğitiminin beş ve altı yaş çocuklarının yaratıcılıklarının ve hazır bulunuşluklarının nasıl etkelediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda erken çocukluk eğitimi alan çocuklarda yaratıcılığın anlamlı seviyede etkilendiği ve eğitimle çocukların hazır bulunuşluklarının anlamlı derecede arttığı görülmüştür.

Çakmak (2005) tarafından yapılan araştırmada, köy ve şehirde yaşamakta olan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı ve farklı etkenlerin yaratıcılık üzerinde etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda, şehirde yaşamını sürdüren çocuklarla köyde yaşamını sürdüren çocukların yaratıcılıkları arasında farklılık gözlemlenmiştir. Kız çocuklarında yaratıcılık indeksi ve zenginleştirmesinden alınan veriler erkek çocuklara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı, ailedeki doğum sırası, anne babanın yaşı, aile özellikleri, çocuğun bir günde izlediği televizyon süresi ve okuldan kalan zamanlarda sevdiği oyun türlerinin çocuğun yaratıcılığı üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Aral vd. (2006) tarafından yapılan araştırmada, Orff çalışmalarının beş, altı yaş grubunda bulunan çocukların yaratıcılıklarının üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubu arasında yaratıcılık açısından anlamlı bir fark yoktur, her iki grubun da ön test son testleri arasında anlamlı farka ulaşılmıştır.

Atay (2009) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet, yaş ve ailenin eğitim durumunun çocuğun yaratıcılığına etkisini ve dört alt boyutu bulunan akıcılık, detaylara girme, esneklik ve özgünlük arasında bir korelasyon bulunup bulunmadığını incelenmiştir. Araştırma sonucunda kızlarda akıcılık, esneklik ve detaylara girme alt boyutlarında anlamlı bir farka ulaşılmıştır.

Can Yaşar ve Aral (2010) tarafından yapılan araştırmada erken çocukluk eğitimi alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyetin anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Fakat erken çocukluk eğitimi almış ve almamış çocuklar arasında yaratıcı düşünme puanları incelendiğinde anlamlı bir farka ulaşılmıştır.

Can Yaşar ve Aral (2011) tarafından yapılan araştırmada 6 yaş grubunda bulunan çocukların ailelerinin eğitim düzeylerinin ve sosyo-ekonomik seviyelerinin yaratıcı düşünme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda, ailelerin eğitim seviyeleri ile sosyo-ekonomik seviyeleri arasında yaratıcı düşünme becerileri açısından anlamlı bir farka ulaşılmıştır.

Can Yaşar ve Aral (2012) tarafından yapılan araştırmada, erken çocukluk eğitimine devam eden çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi, drama eğitimi alan almayan çocukların yaratıcı düşünme becerileri arasındaki korelasyonun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda drama eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme becerilerinden elde ettikleri puanların, drama eğitimi almayan çocukların puanlarından yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Ceylan ve Ömeroğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada, yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan 60-72 aylık çocukların göstermiş olduğu sosyal duygusal davranışların anne eğitim seviyesi ve yaşı, çocuğun kardeş sayısı, doğum sırası ve cinsiyeti açısından incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, yaratıcı drama eğitiminde bulunan deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal duygusal davranışları annelerinin eğitim düzeyine, çocukların kardeş sayılarına ve doğum sıralarına göre anlamlı farklılık göstermedikleri, annelerin yaşının ise anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür.

Dere (2014), tarafından çalışmada anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisi araştırılmıştır. Çalışma sonucuna göre, Yaratıcı Davranış Gözlem Formu okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılığını değerlendirmek amacıyla kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu ve Yaratıcılık Eğitim Programı çocukların yaratıcı davranışlarını olumlu yönde geliştirdiği görülmüştür.

Köse, Ercoşkun ve Balcı (2016) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi ve sınıf öğretmenliği alanlarında eğitim gören öğretmen adaylarının problem çözme ve yaratıcı

düşünme becerileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eğitim gördükleri bölümleri, sınıf düzeyleri ve mezun oldukları lise türleri ile cinsiyet değişkenlerinin anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür. Problem çözme boyutunda sadece cinsiyet değişkeninde anlamlı farka ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı olduğu saptanmıştır.

Yıldız Çiçekler (2016) tarafından yapılan araştırmada, Yaratıcı Beceriler Ölçeğinin-YBÖ(Profile of Creative Abilities-PCA)” Türkçe uyarlama çalışması gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı Benlik Ölçeği, resim çizme, kategoriler, ev değerlendirme ve çocuk değerlendirme olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin geçerliliği için korelasyon analizleri; güvenirliği için YBÖ’nün iç tutarlılığı, test-tekrar test ve değerlendirmeciler arası güvenirlik analizleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, YBÖ 5.0-14.11 yaş çocukları için yüksek oranda güvenilir ve geçerli bulunmuştur.

Yuvacı (2017), tarafından Kayseri ili merkez ilçelerinde) bulunan 6 yaş çocuklarına takdim edilen sınıf ortamlarının çocuğun ve öğretmenin yaratıcı düşünme becerileriyle ilişkisi ve okul öncesi eğitim ortamlarının, çocuğun ve öğretmenin yaratıcılığı arasındaki ilişki bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda, eğitimciler ile sınıf ortamının yaratıcılık seviyeleri arasında ilişki olmadığı, sınıf ortamı ölçeğinin alt boyutları arasında orta ve yüksek seviyede ilişkiler olduğu saptanmıştır. Çalışmada gerçekleştirilen analizler sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcı düşünmelerindeki değişkenliğin % 6’sını babaların üniversite mezunu olmasının, %3’ünü okul öncesi eğitim sınıfındaki yüksek düzeyde yaratıcı ortamın, % 2’sini okul öncesi öğretmenlerinin 11 yılın altında tecrübeye sahip olmasının, % 1’ini çocukların bir yıldan fazla okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresinin, %1’inin de öğretmenlerin sınıflarında bulunan merkezlerde sık değişiklik yapmalarının okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcı düşünmelerindeki varyansın %13’ünü açıkladıkları belirlenmiştir.

Eren-Tatlı (2017) tarafından ortaya koyulan çalışmada, yaratıcı düşünme becerilerinin saptanması ve okullardaki psikolojik danışmanların farkındalıklarını incelenmesi üzerine yaş grubu 11-14 yaş arası çocuklarla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, yaratıcı düşünme becerileri ile sanat spor faaliyetleri, sınıf seviyesi ve cinsiyet arasında da önemli bir bağlantı olduğu görülmüştür.

Çeliköz (2017) tarafından ortaya koyulan çalışmada yaş grubunun 5-6 olan çocuklarda yaratıcılık seviyesi incelenmesi ve başka değişkenlerle yaratıcılık arasında bulunan bağlantının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda annenin çalışma durumu, eğitim seviyesi, babanın mesleği ve sosyo-ekonomik düzeyin yaratıcılık üzerinde etkin olduğu sonucuna ulaşılırken, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı değişkenlerinin çocukların yaratıcılıkları üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karaca ve Aral (2017) tarafından ortaya koyulan çalışmada, anaokulu eğitimini sürdüren öğrencilerin gereksinimleri, ilgi ve istekleri yönünde oluşturulan yaratıcı rahatlatma eğitim programının oluşturularak, eğitimin benlik kavramı üstünde ve yaratıcı motor becerilerinde etken olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, ön test ve son testte aldıkları puanlar kıyaslandığında belirleyici bir ayrım olmadığına, deney grubunun son test puanlarında bu gruba yönelik olumlu durum oluştuğuna ve birlikte olduğu gruptaki çocukların son test ve kalıcılık testi puanları arasında belirleyici bir ayrım olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uçar ve Dağlı (2017) tarafından ortaya koyulan araştırmada, devlet okullarının ilkökul kısmında görev yapan öğretmen ve müdürlerin dağıtımçı liderlik davranışlarının motivasyon ve yaratıcılık seviyeleri ile ilişkili algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda müdürlerin gösterdiği dağıtımçı liderlik özellikleri ile öğretmen motivasyonları ve yaratıcılıkları arasında orta seviyede olumlu yönde bir korelasyona ulaşılmıştır.

Yuvacı ve Dağlıoğlu (2018) tarafından ortaya koyulan çalışmada, çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile altı yaş grubunda yer alan çocuklara eğitim verilen ortamlar arasındaki bağlantı incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen görüşlerine göre sınıf ortamlarının yaratıcılık düzeyinin yüksek olduğu ama çocukların sahip olduğu yaratıcılık düzeylerinin orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin ortam yaratıcılığı temasındaki görüşlerinin doğal olmayan olumluluk katılarak belirtildiği sanılmaktadır. Bu bilgiye ilave olarak eğitim verilen sınıf ortamları ile çocukların yaratıcılığı arasında düşük derecede ancak olumlu yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güven ve Karasulu Koyuncuoğlu (2020) tarafından ortaya koyulan araştırmada, erken çocukluk dönem çocuklarında problem çözme yetenekleri ile yaratıcılık düzeyleri arasında korelasyon incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre problem çözme yeteneği ile yaratıcılık arasında pozitif yönlü bir korelasyona ulaşılmıştır.

Bai vd. (2019) tarafından ortaya koyulan çalışmada, okul öncesi eğitimi süren çocuklarda yaratıcılığı özendirmeye yönelik Düşünmeyi Öğren Okul Öncesi Programı ve potansiyel menfaati incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Düşünmeyi Öğren programının yaş grubu küçük olan çocukların yaratıcılığa yöneltme gücünün olduğu görülmüştür. Bilhassa yaratıcı düşünmenin orijinallik ve ayrıntıları fark etme başlıklarına teşvik ettiği görülmüştür. Akıcılık durumunda neticesinde değişim görülmemiştir.

Çelik Yakar (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının kullandıkları liderlik stratejilerinin neler olduğu ve bu stratejilerin farklı oyun türlerinde nasıl ortaya çıktığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda, liderlik stratejilerinden fiziksel saldırganlık stratejisinin, fiziksel atılganlık stratejisinin, ilişkisel saldırganlık stratejisinin ve ilişkisel atılganlık stratejisinin farklı davranış biçimleriyle ortaya çıktığı saptanmıştır.

Güven ve Karasulu Kavuncuoğlu (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, çocukların toplam yaratıcılık ve yaratıcılık alt boyutlarında ve problem çözme becerilerinde cinsiyet ve okul öncesi eğitime devam sağlama süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık görülmemiştir.

2.14.2. İnovatif Düşünme ile İlgili Araştırmalar

Bilir (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmenlerine yönelik inovatif düşünme eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda, toplamda 787 öğretmene ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre açıklanan varyans oranı %38 ve Cronbach Alfa kat sayısı .85 olarak bulunmuştur. Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları incelendiğinde CMIN/DF 2.411, CFI değerinin .98, GFI .96, NNFI .97 ve RMSEA .059 elde edilmiştir. Test tekrar test güvenirlikleri incelendiğinde ise kararlılık anlamındaki güvenirliğinin .92 yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda “İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği” ile elde edilen ölçümlerin geçerlik ve güvenirliklerinin yüksek düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

Erbek, Asiltürk, Kahyaoğlu (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada fen bilimleri öğretmenlerinin inovatif düşünme becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarını incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Siirt il merkezinde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda görev yapan 223 fen bilimleri öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada sonucunda fen

bilimleri öğretmenlerinin inovatif düşünme becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarının yüksek düzeyde olduğu ve öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Babalıs, Xanthakou, Kaila, Stavrou (2012), tarafından gerçekleştirilen çalışmada araştırma tutumu ile inovatif-yaratıcı düşünme arasındaki ilişkinin yanı sıra kadın ve erkek arasındaki farklılıkları incelenmiştir. Çalışma sonucunda, inovatif-yaratıcı düşüncede kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ayrıca araştırma tutumu açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak açık talimatlar ve net hedeflerle karakterize edilen çalışmaları tercih ederken, erkekler kişisel karar verme fırsatına sahip oldukları işleri seçtiklerini, bütünsel olmayan araştırma çalışmalarını tercih ettiklerini göstermiştir.

Glassman ve Opengart, (2016), tarafından gerçekleştirilen çalışmada inovasyon kavramının doğuştan olup olmadığını veya becerinin üniversite ortamında öğretilip öğretilmeyeceğini ve üniversitelerin inovasyon ihtiyacını nasıl karşıladığı ve öğrettiği incelenmiştir. Çalışma sonucunda eğitimler içinde “yenilik” kelimesi araştırıldığında, çoğu eğitimin teorik odaklı olduğu ancak bazılarının içeriği nedeniyle daha uygulama boyutunda olduğu görülmüştür.

Kovacs (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı öğretmen öğrenimi ve öğretmen mesleki gelişimi alanındaki günümüz araştırmalarındaki durumu anlamak ve aynı zamanda 21. yüzyılın okullarında eğitimin nasıl uygulandığına ilişkin değişim ihtiyacı ile bağlantı kurmaktır. Çalışma, işbirliğini, deney yapmayı ve kendi uygulamalarını sorgulamayı gerektiren inovatif öğrenme ortamlarında öğretmenler için hızlandırılmış öğrenme durumunu incelemektir. Çalışma sonucunda, gelecekte okulların, öğrencilerin ve toplumlar için daha iyi sonuçlar elde etmek amacıyla başarılı pedagojik ve teknolojik yeniliklerin örneklerinin yayılması ve öğretmen öğreniminin daha da teşvik edilmesinin gerekliliğine işaret edilmiştir.

Kalyani ve Rajasekaran (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilere becerilerini geliştirmeleri için yeni bir yol sunarak sınıftaki yenilikçi öğretme ve öğrenme yöntemlerine odaklanılması gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenleri sınıfa yeni yöntem teknolojilerini benimsemeye ve materyalin içeriğini değiştirmek için multimedya kullanmaya teşvik edilmesi gerektiğinin önemine değinilmiştir. Bu uygulamalar öğretmenin dersleri daha anlamlı bir şekilde temsil etmesine yardımcı olacağı ve yeni yöntemlerin dahil edilmesiyle

öğrencilerin daha fazla dikkat etmeye ve bilgiyi daha iyi akılda tutmaya motive olacaklarının önemi vurgulanmıştır.

Kartal ve Bektaş (2020) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının inovatif algıları ve nitelikleri incelenmiştir. Çalışmada öğretmen adayının inovatif tanımları, inovasyonun nedenleri, sahip oldukları inovatif kategoriler, çevrelerindeki yeniliklere açık olmaları ve ait oldukları sosyal gruplarda yeniliklerle ilgili rolleri incelenmiştir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı ve ölçütlü örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmamanın çalışma grubunu 24 öğretmen adayından oluşmuştur. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının yeniliği tanımladıkları, yeniliğin eğitim için gerekli olduğu, yeniliklere açık oldukları ve yenilikleri benimsedikleri belirlenmiştir.

Karolcık ve Markova, (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada nitelikli öğretmenlerin eğitimde yeniliğin önemi ve anlamına ilişkin algıları incelenmiştir. Çalışmada araştırma için coğrafya öğretmenlerini bilinçli olarak seçmişlerdir çünkü öğretmenin uğraşmak zorunda olduğu değişimlerin ve yeniliklerin olağanüstü dinamikleri özellikle coğrafya öğretimine önemli ölçüde yansıttığı düşünülmektedir. Çalışmanın temel amacı coğrafya öğretmenlerinin öğretimde yeniliğin önemi, rolü ve anlamına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışmada 12 nitelikli öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, görüşülen öğretmenlerin öğretime yenilikler getirme konusundaki ilgisini doğruladı. Öğretmenler yeniliği esas olarak öğretimi canlandırmayı, daha çekici hale getirmeyi, öğrenme sürecindeki tüm aktörlerin motivasyonunu artırmayı amaçlayan yeni öğretim yolları olarak düşündükleri görülmüştür. Daha geniş öğretim deneyimine sahip öğretmenlerin yenilikleri esas olarak sunumlar, eğitim oyunları ve gezilerle ilişkilendirirken, yeni başlayan öğretmenler ve daha kısa öğretim deneyimine sahip öğretmenler, yenilikleri esas olarak araştırma projeleri ve dijital ile çalışma gibi eğitimde yeni trendlerin uygulanmasını tercih ettikleri görülmüştür. Öğretmenler okul ortamını ve eğitim sisteminin kalitesini daha iyi coğrafya eğitimi sağlamanın önündeki önemli engeller olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Yeniliklere genellikle kendi çalışma ve etkinlikleri aracılığıyla ulaşıldığı ve öğretimde yeniliklerin pratik uygulaması için mevcut materyallerin önemli bir eksikliği vurgulanmıştır. Devlet yetkililerinin ve eğitim kurumlarının yaratıcılığa verdiği desteğin de yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlerin çoğunun uygulama örnekleri ve geliştirilmiş metodolojiler şeklinde sınıflarda yeniliklerin uygun şekilde tanıtılması ve

kullanılmasına ilişkin düzenli eğitim kurslarının ve mesleki eğitimlerin olması gerektiği görülmüştür.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçme araçları, toplanan verilerin cinsi ve kaynağı, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler yer alacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

“Yaratıcı Benlik Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasını ve okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ile inovatif düşünme eğilimleri özellikleri arasındaki ilişkinin yordayıcı etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada ilk olarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasının gerçekleştirmek için nicel araştırma desenlerinden *genel tarama modeli* kullanılmıştır. Genel tarama modeli kullanılan araştırmalarda, araştırmacı tarafından incelenen konu tek bir değişkenin o zamandaki durumu ya da belirli bir zaman dilimindeki durumu incelenmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Çalışmada ikinci aşamada çocukların yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenlerle incelenmesinde genel tarama modellerinden *ilişkisel tarama modeli* kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde, iki ve daha fazla sayıda değişken arasında meydana gelen değişikliği derecesi tespit edilmektedir (Karasar, 1995).

Şekil 3.1. Çalışmanın Akış Şeması

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokulların bünyesindeki anasınıflarında ve resmi anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise Konya ilinde 2023-2024 Konya il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi bağımsız anaokulları ile resmi anasınıflarında görev yapmakta olan ve *basit tesadüfi örnekleme yöntemi* (Karasar, 1995) ile belirlenen okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.2.1. Araştırmanın Çalışma Grupları

3.2.1.1. Çalışma Grubu I

Çalışma Grubu-I’i 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerinde MEB’e bağlı resmi okul öncesi kurumlarına devam eden 48-72 aylar arasında çocukların okul öncesi öğretmenleri olan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 304 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma Grubu-I ile “Yaratıcı Benlik Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri (Çalışma Grubu I)

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	250	%82.2
	Erkek	54	%17.8
Yaş	20-29 arası	100	%32.9
	30-39 arası	164	%53.9
	40 yaş ve üzeri	40	%13.2
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	203	%66.8
	11-20 yıl	53	%17.4
	21 yıl ve üzeri	48	%15.8
Sınıfta Bulunan Çocuk Sayısı	1-15 çocuk	156	%51.3
	16 ve üzeri sayıda çocuk	148	%48.7

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin 304 (%82.2)'ünün kadın olduğu, 54 (%17.8)'ünün erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 100 (%32.9)'ü 20-29 yaş aralığında, 164 (%53.9)'ü 30-39 yaş aralığında, 40 (%13.2)'i 40 ve üzeri yaş aralığındadır. Öğretmenlerin 203 (%66.8)'ü 1-10 yıl, 53 (%14.4)'ü 11-20 yıl, 48 (%15.8)'i 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptirler. Öğretmenlerin 156 (%51.3)'ünün 1-15 arasında sınıflarında çocuk sayısının olduğu, 148 (%48.7)'sinin ise 16 ve üzerinde sayıda sınıflarından çocuk olduğu görülmektedir.

3.2.1.2. Çalışma Grubu II

Çalışma Grubu-II'yi 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerinde MEB'e bağlı resmi okul öncesi kurumlarına devam eden 48-72 aylar arasında çocukların okul öncesi öğretmenleri olan ve basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenen 358 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma Grubu-II ile okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri (Çalışma Grubu II)

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	325	%90.8
	Erkek	33	%9.2
Yaş	20-29 arası	109	%30.4
	30-39 arası	161	%45.0
	40 yaş ve üzeri	88	%24.6
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	132	%36.9
	11-20 yıl	155	%43.3
	21 yıl ve üzeri	71	%19.8
Sınıfında	1-15 çocuk	170	%47.5
Bulunan Çocuk	16 ve üzeri sayıda çocuk	188	%52.5

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin 325 (%90.8)'inin kadın olduğu, 33 (%9.2)'sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 109 (%30.4)'u 20-29 yaş aralığında, 161 (%45)'i 30-39 yaş aralığında, 88 (%24.6)'si 40 ve üzeri yaş aralığındadır. Öğretmenlerin

132 (%36.9)'si 1-10 yıl, 155 (%43.3)'ü 11-20 yıl, 71 (%19.8)'i 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptirler. Öğretmenlerin 170 (% 47.5)'i 1-15 arasında sınıflarında çocuk sayısının olduğu, 188 (%52.5)'inin ise 16 ve üzerinde sayıda sınıflarından çocuk olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem vb. durumlarına ilişkin demografik bilgilerine ulaşabilmek amacıyla araştırmacı tarafından genel bilgi formu geliştirilmiştir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlik düzeylerini belirlemek amacıyla Karwowski, Lebuda ve Wiśniewska (2011) tarafından geliştirilen “*Yaratıcı Benlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla Bilir, Akbaş ve Darıca (2023) tarafından geliştirilen “*Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği (OÖÖYİDEÖ)*” kullanılmıştır.

3.3.1. Genel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan genel bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, sınıf mevcudu, mesleki kıdemi gibi bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

3.3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği (OÖÖYİDEÖ)

Bilir, Akbaş ve Darıca (2023) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği” okul öncesi öğretmenlerinin İnovatif Düşünme Eğilimlerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Analizler sonucunda Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği 10 maddeli bir yapı olarak ortaya konulmuştur. Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre açıklanan varyans oranı %38 ve Cronbach Alfa kat sayısı .85 olarak elde edilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları incelendiğinde CMIN/DF 2.411, CFI değerinin .98, GFI .96, NNFI .97 ve RMSEA .059 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği sonuçlarında Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ile .674 pozitif yönde orta düzey, Değişime Direnç Ölçeği ile -.307 negatif yönde orta düzey korelasyon bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlikleri incelendiğinde ise kararlılık anlamındaki güvenilirliğinin .92 yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda “İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği” ile elde edilen ölçümlerin geçerlik ve güvenilirliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Bilir, Akbaş ve Darıca, 2023).

3.3.3. Yaratıcı Benlik Ölçeği

Karwowski, Lebuda ve Wiśniewska (2011) tarafından geliştirilen “*Yaratıcı Benlik Ölçeği*” “*Short Scale of Creative Self (SSCS)*” Yaratıcı Öz-yeterlik (3, 4, 5, 6, 8, 9) ve Yaratıcı Kişisel Kimlik (1, 2, 7, 10, 11) alt boyutlarından ve toplam 10 maddeden oluşan bir ölçektir. Karwowski, Lebuda ve Wiśniewska (2011) tarafından geliştirilen ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde CFI = .94; RMSEA = .08 olarak elde edilmiştir. *Yaratıcı Benlik Ölçeği*’nin test tekrar test güvenirlikleri incelendiğinde ise CSE: $\alpha = 0,80$, CPI: $\alpha = 0,80$ olarak belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem vb. durumlarına ilişkin demografik bilgilerine ulaşabilmek amacıyla araştırmacı tarafından genel bilgi formu geliştirilmiştir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlik düzeylerini belirlemek amacıyla Karwowski, Lebuda ve Wiśniewska (2011) tarafından geliştirilen “*Yaratıcı Benlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla Bilir, Akbaş ve Darıca (2023) tarafından geliştirilen “*Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği (OÖÖYİDEÖ)*” kullanılmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır (Tarih: 19.01.2024/Sayı: 02/2024/87). Daha sonra Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden çalışmanın yapılacağı okullar için gerekli izin alınmıştır (Tarih: 04.04.2024/Sayı: E-83688308-605.99-100190204). Konya ili merkez ilçelerindeki ilkokul ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul yöneticileri ile iletişime geçilmiş, okul öncesi öğretmenlerinin uygun olduğu gün belirlenerek çalışmanın amacı ve çalışmada neler yapılacağı konusunda bilgi verilmiştir. Araştırmanın değerlendirilmesi amacıyla öncelikle 20 okul öncesi öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerde anlaşmazlık olmadığı anlaşılarak asıl uygulamaya geçilmiştir. Araştırma kapsamında 2020-2021 öğretim döneminde Konya ili merkez ilçelerinde (Karatay, Selçuklu, Meram) Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi bağımsız anaokulları ile ilkokulların bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen okul öncesi öğretmenleri ile veri toplama çalışmaları yürütülmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi (Verilerin Analizi)

Araştırmadan elde edilen veriler öncelikle SPSS 23.0 paket programı ve LISREL (ver.8.80) programları kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasında elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik analizlerinde açımlayıcı faktör analizi, Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının hesaplanmasına ilişkin analizler uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık benlik özellikleri ile inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon katsayısı ve Basit Doğrusal Regresyon analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir.

3.6 Verilerin Dağılımı

Tablo 3: Çalışma Grubu I'e Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek	N	$\bar{x}$	ss	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)	Cronbach's Alpha
Yaratıcı Öz-yeterlik Alt Boyutu	345	24.47	4.30	-.474	-.492	.90
Yaratıcı Kişisel Kimlik Alt Boyutu	345	20.64	3.58	-.397	-.745	.91
Yaratıcı Benlik Ölçeği Toplam Puan	345	45.12	7.62	-.440	-.623	.95
İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam Puan	345	42.91	5.70	-.552	-.605	.90

Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığı için normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Verilerin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı ve Barlett Küresellik Testi analizleri gerçekleştirilmiştir. KMO değeri (.96) ve Barlett's Testi sonucu ($X^2 = 3973,965$, $df = 55$, $p < .001$) olarak elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre KMO değeri .09'dan yüksek olduğu için veri setinin mükemmel düzeyde bir örneklem büyüklüğüne sahip olduğu sonucu elde edilmiştir (Sofroniou ve Hutcheson 1999).

Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığı için normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçme aracının güvenilir olduğunu ifade etmek için ise Cronbach's alfa değerinin .70 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu ($\alpha=.90$), Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ($\alpha=.91$) ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.95$) ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.90$) Cronbach's alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 4: Çalışma Grubu II'ye Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek	N	$\bar{x}$	ss	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)	Cronbach's Alpha
Yaratıcı Öz-yeterlik Alt Boyutu	345	24.47	4.30	-.474	-.492	.90
Yaratıcı Kişisel Kimlik Alt Boyutu	345	20.64	3.58	-.397	-.745	.91
Yaratıcı Benlik Ölçeği Toplam Puan	345	45.12	7.62	-.440	-.623	.95
İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam Puan	345	42.91	5.70	-.552	-.605	.90

Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığı için normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir (Tabachnick ve

Fidell, 2013). Ölçme aracının güvenilir olduğunu ifade etmek için ise Cronbach's alfa değerinin .70 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu ($\alpha=.90$), Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ($\alpha=.91$) ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.95$) ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.90$) Cronbach's alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına ve okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlik özellikleri ve inovatif düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesine dair gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgular iki bölüm halinde sunulmuştur.

4.1. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Çalışmada, Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun geçerlik çalışmalarında, kapsam ve yapı geçerliği yöntemleri kullanılmıştır. Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun ve alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bir ölçme aracında yapı geçerliği hesaplanırken, ölçme aracını oluşturan alt boyutlar arası korelasyon hesaplaması yöntemiyle de incelenebilmektedir (Şencan, 2005). Bir ölçeğin güvenilir ve geçerli olması için, ölçek geliştirme ve kullanma aşamalarında uyulması gereken birçok kriter ve standartların bulunması nedeniyle, çalışmalarda bu standartlara ve kriterlere uygun çalışarak yorum yapılması gerektiği vurgulanmakta ve bu durumda ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği düşmekte, uluslararası düzeyde kullanıldığında hatalara yol açmaktadır (Karakoç ve Dönmez, 2014). Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun yapı geçerliğini kanıtlamak için alt boyutlardan elde edilen puanlar arası korelasyonlar incelenerek hesaplanmıştır.

4.1.1. Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun Geçerliğine İlişkin Bulgular

Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun geçerliğine ilişkin bulguların tartışması aşağıda sunulmuştur.

Kapsam Geçerliğine İlişkin Bulgular:

Çalışmalarda özellikle eğitim ve psikoloji alanında gerçekleştirilen çalışmalarda ölçek ve ölçülmek istenilen kriterler arasındaki dengenin tutarlı olması beklenmektedir. Ölçek maddelerinde beklenen psikometrik özelliklerinin belirlenmesi için pilot uygulamaların gerçekleştirilememesi durumunda ölçeğin konusuna göre uzman görüşlerine başvurulmaktadır. Çalışmalarda kapsam geçerlik oranları ve indekslerin hesaplanması ile nitel çalışmalar nicel çalışmalara dönüştürülebilmektedir (Yurdagül, 2005).

Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun kapsam geçerliğinin sağlanması için öncelikle ölçeğin dil geçerliği sağlanmıştır. Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun İngilizce dilindeki ifadelerin hedef dil olan Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Dilin eş uyumu sağlandığında, ölçeğin son hali üzerinden alanında uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Dil eş uyumu yapılan ölçek, okul öncesi eğitimi, çocuk gelişimi, ölçme ve değerlendirme bölümlerinden toplam beş öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun orijinal formu Türkçe formu ile uzman görüşüne sunulmuştur. Kapsam geçerliği için Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun maddelerin çalışmanın amacına uygunluğu ve anlaşılabilir olması açısından “Uygun”, “Kararsızım”, “Uygun Değil” olmak üzere üçlü derecelendirme ölçeği kullanılarak maddeleri değerlendirmeleri ve geliştirmek için eleştiride bulunmaları istenmiştir. Uzmanlardan gelen görüşlerin değerlendirilmesi yapılırken, her madde için kapsam geçerliği oranı (KGO) hesaplanmıştır. Daha sonra KGO ortalamaları alınarak kapsam geçerliği indeksi (KGİ) belirlenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda tüm maddelerin uzmanlarca kabul gördüğü ve 0.99 KGO oranında olduğu belirlenmiştir. Ortalama alınarak hesaplanan kapsam geçerliği indeksi değeri de 0.99 olarak elde edilmiştir. Bu sonuçlar kapsam geçerliğinin sağlandığı anlamına gelmektedir.

Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular:

Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun iki alt boyutu bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerine uygulanan bu ölçek, yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kimlik alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek alt boyutlarına ait ölçme modelinin toplanan verilerle hangi ölçüde uyumlu olduğunun değerlendirilmesi ve yapı geçerliğinin sağlanmasına ilişkin kanıtlar elde edilmesi için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Öğretmen yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kimlik alt boyutlarının faktör yapısı LISREL ile analiz edilmiştir.

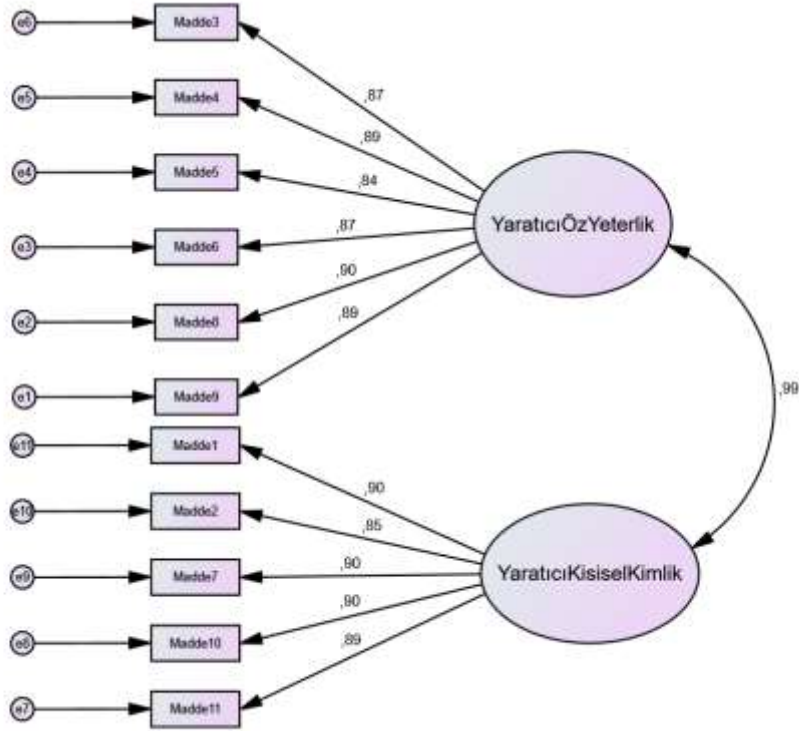
Tablo 5: Maddelere göre Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yüğü
Madde 1	.90
Madde 2	.86
Madde 3	.88

Madde 4	.89
Madde 5	.86
Madde 6	.87
Madde 7	.90
Madde 8	.90
Madde 9	.90
Madde 10	.90
Madde 11	.89

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucuna göre madde faktör yük değerleri .86 ile .90 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin altı iki boyuttan oluştuğu sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansının %79.23 'ünü açıklamaktadır.

Tablo 6: Yaratıcı Benlik Ölçeğine İlişkin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Tablo 7. Ölçekten Elde Edilen Verilerin Dağılımına İlişkin Bulgular

İndeks	Değer	İyi Uyum Ölçütü	Mükemmel Uyum Ölçütü	Sonuç
χ^2/sd	4.129	$0 < \chi^2/sd < 5$	$0 < \chi^2/sd < 3$	İyi Uyum
RMSEA	.090	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.10$	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.05$	İyi Uyum
SRMR	.025	$0.00 \leq SRMR \leq 0.10$	$0.00 \leq SRMR \leq 0.05$	Mükemmel Uyum
NFI	.95	$0.90 \leq NFI \leq 1.0$	$0.95 \leq NFI \leq 1.0$	Mükemmel Uyum

CFI	.96	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$	$0.95 \leq CFI \leq 1.0$	Mükemmel Uyum
GFI	.95	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	$0.95 \leq GFI \leq 1.0$	Mükemmel Uyum
TLI	.94	$0.90 \leq TLI \leq 1.0$	$0.95 \leq TLI \leq 1.0$	İyi Uyum

RMSEA= Yaklaşık hataların ortalama karekökü, SRMR= standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü, NFI= normlaştırılmış uyum indeksi, CFI= karşılaştırmalı uyum indeksi, GFI= Uyum iyiliği indeksi, TLI= normlaştırılmamış uyum indeksi

Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin Faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutlarının uyum indeksleri ile incelenmesi amacı ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizi sonucuna göre modelin geçerli uyum ölçütlerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. X^2/sd değerinin 5'den küçük olması modelin iyi uyum indeksine sahip olduğu ifade etmektedir. Bu araştırmada ise X^2/sd değeri 5'den küçüktür (Karagöz, 2016). Birinci düzey çok faktörlü model doğrulayıcı faktör analizine göre ($X^2/sd=4.12$, $CFI=0.96$, $GFI=0.95$, $NFI=0.95$, $RMSEA=0.90$, $SRMR=.025$) önerilen tek faktör modelin veri ile iyi uyum olduğu sonucu elde edilmektedir. Ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .84 ile .90 arasında değişmektedir.

Tablo 8: Yaratıcı Benlik Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Analizi

Alt Boyut	Madde	Ort	Standart Sapma	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde α	Cronbach's Alpha
Yaratıcı Öz Yeterlik	Madde 3	4.10	.96	.85	.97	.95
	Madde 4	4.10	.98	.87	.97	
	Madde 5	4.03	1.04	.83	.97	
	Madde 6	4.12	1.00	.84	.97	
	Madde 8	4.14	.94	.88	.97	

	Madde 9	4.19	.93	.87	.97	
	Madde 1	4.18	.92	.88	.97	.95
Yaratıcı	Madde 2	4.07	1.00	.83	.97	
Kişisel	Madde 7	4.14	.99	.88	.97	
Kimlik	Madde 10	4.18	.97	.88	.97	
	Madde 11	4.21	1.02	.86	.97	
	Toplam					.97

Maddelerin ayırt etme gücünün yeterli düzeyde olması için madde toplam korelasyon değeri .30 ve üzeri olmalıdır (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği madde toplam korelasyonları değerlerinin ise .83 ile .88 arasında değiştiği için ölçek maddelerinin ayırt etme gücü yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçme aracının güvenilir olduğunu ifade etmek için ise Cronbach's alfa değerinin .70 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu ($\alpha=.95$), Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ($\alpha=.95$) ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.97$) Cronbach's alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yaratıcı benlik ölçeğinin iki yarısı arasındaki tutarlılığı inceleyen Guttman Split Half katsayısı .96 ve Spearman-Brown korelasyon katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayıları .80 ve üstünde olan ölçekler yüksek düzeyde güvenilir ölçekler olarak ifade edilmektedir (Özdamar, 1999) ve dolayısıyla Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Yaratıcı Benlik Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Yaratıcı Öz Yeterlik
Yaratıcı Kişisel Kimlik	.938**

*p<.05, **p<.01

Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutlarından yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kişisel kimlik arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir ($r=.93$, $p<.01$).

Tablo 10: Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri

İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam Puan	
Yaratıcı Öz-yeterlik Alt Boyutu	.80**
Yaratıcı Kişisel Kimlik Alt Boyutu	.74**
Yaratıcı Benlik Ölçeği Toplam Puan	.80**

* $p<.05$, ** $p<.01$

Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ile yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu ($r=.80$, $p<.01$), yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ($r=.74$, $p<.01$) ve yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ile ($r=.80$, $p<.01$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Tablo 11: İnovatif Düşünme Eğilimi Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan Değişken	Yordayan Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
	Sabit	16.381	1.092		15.004	.000**
İnovatif Düşünme Eğilimi	Yaratıcı Öz-yeterlik Alt Boyutu	.842	.084	.642	10.020	.000**
	Yaratıcı Kişisel Kimlik Alt Boyutu	.289	.101	.182	2.846	.005*

* $p<.05$. ** $p<.01$. $R=.80$. $R^2=.65$. $Adj R^2=.65$. $F_{(2-342)}=.315.911$

Yapılan çoklu doğrusal regresyon sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır ($F_{(2-342)}$).

$_{342})=.315.911$, $p<.01$). Yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 65'ini açıklamaktadır ($R^2=.65$). Beta değerlerine bakıldığında ise en güçlü yordayıcı yaratıcı öz-yeterlik ($\beta=.642$) ardından yaratıcı kişisel kimliktir ($\beta=.182$).

Tablo 12: İnovatif Düşünme Eğilimi Puanlarının Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan Değişken	Yordayan Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
İnovatif Düşünme Eğilimi	Sabit	15.874	1.110		14.303	.000**
	Yaratıcı Benlik Ölçeği Toplam Puan	.599	.024	.800	24.713	.000**

* $p<.05$. ** $p<.01$. $R=.80$. $R^2=.64$. $Adj R^2=.64$. $F_{(1-343)}=.610.731$

Yapılan basit doğrusal regresyon sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır ($F_{(1-343)}=.610.731$, $p<.01$). Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 64'ünü açıklamaktadır ($R^2=.64$).

Tablo 13. Yaratıcı Benlik ve İnovatif Düşünme Eğilimi Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Ölçek	Kategori	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Yaratıcı Boyutu	Öz-yeterlik	Alt Kadın	325	24.64	4.22	1.102	.271
		Erkek	33	23.78	4.81		
Yaratıcı Boyutu	Kişisel Kimlik	Alt Kadın	325	20.72	3.42	1.685	.093
		Erkek	33	19.63	4.56		
Yaratıcı	Benlik Ölçeği	Kadın	325	45.23	7.39	1.526	.128

Toplam Puan	Erkek	33	43.12	9.20		
İnovatif Düşünme Eğilimi	Kadın	325	43.04	5.41	-.020	.084
Ölçeği Toplam Puan	Erkek	33	43.06	7.70		

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin yapılan t-testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu ($t_{356}=1.102$, $p>.05$), yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ($t_{356}=1.685$, $p>.05$), yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ($t_{356}=1.526$, $p>.05$) ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ($t_{356}=-.020$, $p>.05$) cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 14. Yaratıcı Benlik ve İnovatif Düşünme Eğilimi Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA testi Sonuçları

Alt Boyut	Kategori	N	$\bar{X}$	ss	F	p
Yaratıcı Öz-yeterlik Alt Boyutu	20-29 arası	109	24.73	3.96	.290	.748
	30-39 arası	161	24.37	3.89		
	40 yaş ve üzeri	88	24.71	5.26		
Yaratıcı Kişisel Kimlik Alt Boyutu	20-29 arası	109	20.97	3.53	1.108	.331
	30-39 arası	161	20.61	3.15		
	40 yaş ve üzeri	88	20.21	4.19		
Yaratıcı Benlik Ölçeği Toplam Puan	20-29 arası	109	45.69	7.25	.654	.520
	30-39 arası	161	44.62	6.79		
	40 yaş ve üzeri	88	44.98	9.23		
İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam Puan	20-29 arası	109	42.39	5.76	2.011	.135
	30-39 arası	161	42.95	5.08		

40 yaş ve üzeri	88	44.00	6.37
-----------------	----	-------	------

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu ($F_{2-355}=.290$, $p>.05$), yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ($F_{2-355}=1.108$, $p>.05$), yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ($F_{2-355}=.654$, $p>.05$) ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ($F_{2-355}=2.011$, $p>.05$) yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 15: Yaratıcı Benlik ve İnovatif Düşünme Eğilimi Mesleki Kıdeme Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA testi Sonuçları

Alt Boyut		Kategori	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
Yaratıcı yeterlik Boyutu	Öz-Alt	1-10 yıl	132	24.62	3.99	4.758	.009*	3>2
		11-20 yıl	155	23.94	4.34			
		21 yıl ve üzeri	71	25.81	4.43			
Yaratıcı Kimlik Alt Boyutu	Kişisel	1-10 yıl	132	20.66	3.08	3.991	.019*	3>2
		11-20 yıl	155	20.15	3.87			
		21 yıl ve üzeri	71	21.57	3.47			
Yaratıcı Ölçeği Puan	Benlik Toplam	1-10 yıl	132	44.84	6.80	4.911	.008*	3>1
		11-20 yıl	155	44.10	7.94			3>2
		21 yıl ve üzeri	71	47.45	7.78			

İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği	1-10 yıl	132	42.69	6.23	5.363	.005*	3>1
Toplam Puan	11-20 yıl	155	42.45	5.14			3>2
	21 yıl ve üzeri	71	44.97	5.19			

* $p<.05$, ** $p<.01$, 1=1-10 yıl, 2=11-20 yıl, 3=21 yıl ve üzeri

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmasına ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu ($F_{2-355}=4.758$, $p<.05$), yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ($F_{2-355}=3.991$, $p<.05$), yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ($F_{2-355}=4.911$, $p<.05$) ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ($F_{2-355}=5.363$, $p<.05$) mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın kaynağına bakılırken varyanslar homojen dağıldığı için Tukey testi kullanılmıştır.

Yaratıcı öz-yeterlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları ($\bar{x}=25.81$) 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=23.94$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yaratıcı kişisel kimlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları ($\bar{x}=21.57$) 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=20.15$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları ($\bar{x}=47.45$), 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=44.10$) ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=44.84$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnovatif düşünme eğilimi toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları ($\bar{x}=44.97$), 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=42.45$) ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanlarından ($\bar{x}=42.69$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 16: Yaratıcı Benlik ve İnovatif Düşünme Eğilimi Sınıftaki Mevcut Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçek	Kategori	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Yaratıcı Öz-yeterlik Alt	1-15 çocuk	170	24.90	4.27	1.390	.165

Boyutu	16 ve üzeri	188	24.27	4.27		
Yaratıcı Kişisel Kimlik	1-15 çocuk	170	20.98	3.48	1.844	.066
Alt Boyutu	16 ve üzeri	188	20.29	3.58		
Yaratıcı Benlik Ölçeği	1-15 çocuk	170	45.52	7.59	1.163	.246
Toplam Puan	16 ve üzeri	188	44.59	7.58		
İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam Puan	1-15 çocuk	170	42.82	5.78	-.676	.499
	16 ve üzeri	188	43.23	5.53		

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının sınıfta bulunan mevcut öğrenci sayısına göre farklılaşmasına ilişkin yapılan t-testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu ($t_{356}=1.390$, $p>.05$), yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ($t_{356}=1.844$, $p>.05$), yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ($t_{356}=1.163$, $p>.05$) ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ($t_{356}=-.676$, $p>.05$) sınıfta bulunan mevcut öğrenci sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Araştırmada, “Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu’nun” Türkçe uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla hayata geçirilen aşamalarda neler yapıldığı, gerçekleştirilen uygulamaların nedenleri ve sonuçları aşamalar halinde açıklanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucuna göre madde faktör yük değerleri .86 ile .90 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin altı iki boyuttan oluştuğu sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansının % 79.23’ünü açıklamaktadır.

Yaratıcı Benlik Ölçeği’nin Faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutlarının uyum indeksleri ile incelenmesi amacı ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizi sonucuna göre modelin geçerli uyum ölçütlerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. X^2/sd değerinin 5’den küçük olması modelin iyi uyum indeksine sahip olduğu ifade etmektedir. Bu araştırmada ise X^2/sd değeri 5’den küçüktür (Karagöz, 2016). Birinci düzey çok faktörlü model doğrulayıcı faktör analizine göre ($X^2/sd=4.12$, CFI=0.96, GFI=0.95, NFI=0.95, RMSEA=0.90, SRMR=.025) önerilen tek faktör modelin veri ile iyi uyum olduğu sonucu elde edilmektedir. Ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .84 ile .90 arasında değişmektedir.

Maddelerin ayırt etme gücünün yeterli düzeyde olması için madde toplam korelasyon değeri .30 ve üzeri olmalıdır (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği madde toplam korelasyonları değerlerinin ise .83 ile .88 arasında değiştiği için ölçek maddelerinin ayırt etme gücü yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçme aracının güvenilir olduğunu ifade etmek için ise Cronbach’s alfa değerinin .70 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu ($\alpha=.95$), Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ($\alpha=.95$) ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.97$) Cronbach’s alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yaratıcı benlik ölçeğinin iki yarısı arasındaki tutarlılığı inceleyen Guttman Split Half katsayısı .96 ve Spearman-Brown korelasyon katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayıları .80 ve üstünde olan ölçekler yüksek düzeyde güvenilir ölçekler olarak ifade

edilmektedir (Özdamar, 1999) ve dolayısıyla Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutlarından yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kişisel kimlik arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığı için normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçme aracının güvenilir olduğunu ifade etmek için ise Cronbach's alfa değerinin .70 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu ($\alpha=.90$), Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ($\alpha=.91$) ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.95$) ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı ($\alpha=.90$) Cronbach's alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre inovatif düşünme eğilimi toplam puanı ile yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ve yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ile arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Yapılan çoklu doğrusal regresyon sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 65'ini açıklamaktadır. Beta değerlerine bakıldığında ise en güçlü yordayıcı yaratıcı öz-yeterlik, ardından yaratıcı kişisel kimliktir.

Yapılan basit doğrusal regresyon sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 64'ünü açıklamaktadır.

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin yapılan t-testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve

inovatif düşünme eğilimi toplam puanı cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bisht, (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmen yetiştirme programlarının değişen toplum ve dünyanın ihtiyaç ve taleplerini karşılayacak şekilde tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Günümüz dünyasında eğitim küresel olarak değişmektedir. Öğretmen olarak geleneksel öğretme ve anlatım yöntemlerine daha az odaklanıp, aktif öğrenmeye odaklanması gerektiği vurgulanmaktadır. Öğretmen olarak öğrencilerin ihtiyaçlarına odaklanması ve buna göre eğitimlerin vermesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Eğitim sürecinde sınıfın tamamının aktif hale getirmesi ve her zaman ilk günden itibaren sınıfın ilerleyişinin takip edilmesinin üzerinde durulmuştur. Eğitimcilerin sorumluluğu oldukça fazla, bağımsız öğrenme bir öğretmen açısından çok önemli ve bu nedenle çocuklar yaşam boyu öğrenmeye ve bütünsel gelişime hazırlanması gerekmektedir (Bisht, 2022). Babalis, Xanthakou, Kaila ve Stavrou (2012), tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucunda, inovatif düşünme becerilerinde kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çalışma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı benlikleri ve inovatif düşünme eğilimlerinde cinsiyet açısından farklılık görülemediği eğitim sürecinde öğretmenlerin yaratıcı benliklerinde ve inovatif düşünme eğilimlerinde vizyon sahibi olmaları, öğretmenlerin karşılaşmış oldukları farklı düşüncelere açık olmaları ve içinde bulunulan ortamda dışa dönük bir özellik sergileyerek ortaya konulan yeni fikirleri deneyebilme becerilerine sahip olmaları ile açıklanabilir.

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Özmuşul (2012) tarafından, eğitim ortamlarında öğretmenlerin yaratıcılıklarını etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmeleri çoğunlukla öğretmenlerin ve yaratıcılık ve inovasyonu aktif gerçekleştirebilmede nitelikli eğitim uygulamalarını gerçekleştirmeleri ile açıklanmıştır. Özellikle toplum içerisinde yenilikçi ve yaratıcı düşünebilen bireylerin yetişmesinde öğretmenlerin önemi vurgulanmaktadır. Eğitim kurumlarında öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı eğitim uygulamalarında çocuklara olan yaklaşımları çocukların yaratıcı ve yenilikçi düşüncelerinde önemli etkilere sahiptir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı öz-yeterlik, yaratıcı kişisel kimlik, yaratıcı benlik ve inovatif düşünme eğilimlerinde yaş değişkenine göre farklılık görülmemesi öğretmenlerin farklı yaşlarda olmasına rağmen

yaratıcı benliğe ve yenilikçi düşünmeye eğitim sürecinin her aşamasında önem vermesi ile açıklanabilir.

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Yaratıcı öz-yeterlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamaları 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yaratıcı kişisel kimlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamaları 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamaları, 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamalarından ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnovatif düşünme eğilimi toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamaları, 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamalarından ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yenilmez ve Yolcu (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin tutum ve davranışlarının çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı incelenmiş çalışma sonucunda mesleki kıdem değişkeninde anlamlı farklılık elde edilmemiştir. Yüner ve Özdemir (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin yenilikçi okul ile bireysel yaratıcılıklarına ilişkin görüşleri ve değişkenler arasındaki ilişki incelenmiş ve çalışma sonucunda öğretmenlerin görev yaptıkları okulları yenilikçi buldukları ve öğretmenlerin bireysel yaratıcılıklarını *yüksek* düzeyde olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Yine çalışma sonucunda yenilikçi okul ile öğretmenlerin bireysel yaratıcılıkları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, okul yönetiminin yenilik için gösterdiği desteğin ve oluşturduğu örgütsel iklimin öğretmenlerin yaratıcılıkları üzerinde yordayıcı olduğu görülmüştür. Engil (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmiş ve çalışma sonucunda öğretmenler tarafından eğitimde inovatif düşünce temelli yöntem ve etkinlikler kullanılmasının sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir (Engil, 2023). Keleşoğlu ve Kalaycı (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi incelenmiş ve çalışma

sonucunda eğitim alanında inovatif düşünce ve yöntemlerin etkili ve kalıcı olduğu vurgulanmıştır. Yüner ve Özdemir (2020)'e göre, eğitim sürecinde var olan ile yetinen bireyler yerine var olanın ötesinde daha yenisi ve daha iyisini ortaya koyabilen bireyler yetiştirmek günümüzde oldukça önemlidir. Bu nedenle eğitim sürecinde çocuklara yeteneklerini ve kapasitelerini ortaya koyabilecekleri imkânlar sunulması gerektiği, eğitim içerikleri, kullanılan yöntemlerin çocukların eleştirel ve sorgulayıcı düşünme özelliğini kazanmalarını sağlaması vurgulanmaktadır. Özgür (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmenlerin inovatif düşünme eğilimleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Çalışma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile problem çözme becerileri düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Gül (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda özel kurumda çalışan öğretmenlerin kamuda çalışanlara göre inovatif düşünme eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ekici (2022) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme ve inovatif düşünme becerileri arasındaki ilişki incelenmiş ve yaşam boyu öğrenme becerileri ile inovatif düşünme becerileri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puan ortalamalarının diğer öğretmenlerin puan ortalamalarından yüksek olması, 21.yy gerektirdiği becerilerine sahip çocukların yetiştirilmesi bilinciyle eğitim ortamlarının, materyallerin ve eğitim programlarının hazırlanmasında gerekli önemin gösterilmesi, okul ortamının ve yönetimin desteğinin sağlanması, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların alışılmışın dışına çıkabilecek, yeni düşüncelerle olaylara farklı bakış açısı ile yaklaşabilecek, girişimci, keşfedici ve işbirlikçi bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için inovatif düşünme becerilerini ve yaratıcı benlik özelliklerini meslek hayatına empoze etmeleri ile açıklanabilir.

Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının sınıfta bulunan mevcut çocuk sayısına göre farklılaşmasına ilişkin yapılan t-testi sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puan ortalamaları sınıfta bulunan mevcut çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında bulunan çocukların her birinin gelişim özelliklerini dikkate alan, sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme ortamlarında çocukların etkili öğrenme sürecinde yenilikçi yaklaşımlar geliştirmeleri, çocukların düşüncelerini ifade etmelerinde cesaretlendirmeleri, bu

düşüncelere saygı duymaları, çocuklar arasındaki bireysel farklılıklar dikkate alınarak farklı öğrenme stillerini karşılamak için gerekli materyal, yöntem ve zengin öğrenme deneyimleri öğretmenler tarafından sunulmalıdır (Gül, 2003, Yenilmez ve Yolcu, 2007). Ergöz, Yıldırım, Ergöz ve Yılmaz (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okullarda inovasyon ve gelişimi teşvik etme stratejilerinin eğitim sistemi içindeki önemini ve bu stratejilerin çocukların başarısını artırma potansiyelini ön plana çıkardığı ifade edilmiştir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı öz-yeterlik, yaratıcı kişisel kimlik, yaratıcı benlik ve inovatif düşünme eğilimlerinin sınıfta bulunan mevcut çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaması öğretmenler arasındaki deneyimlerin paylaşımı, işbirliğine verilen önem, çocukların ihtiyaçlarının ve başarılarının dikkate alınması, öğretmenlerin mevcut yenilikleri birer fırsat olarak değerlendirmeleri ve sınıf ortamında tutum ve davranışlarında yaratıcı benliklerini ve yenilikçi yaklaşımlarını ortaya koymaları ile açıklanabilir.

5.2. Sonuç

- Açımlayıcı Faktör Analizi sonucuna göre madde faktör yük değerleri .86 ile .90 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin altı iki boyuttan oluştuğu sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansının %79.23 'ünü açıklamaktadır.
- Yaratıcı Benlik Ölçeği'nin Faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutlarının uyum indeksleri ile incelenmesi amacı ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizi sonucuna göre modelin geçerli uyum ölçütlerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. X^2/sd değerinin 5'den küçük olması modelin iyi uyum indeksine sahip olduğu ifade etmektedir. Bu çalışmada ise X^2/sd değeri 5'den küçüktür (Karagöz, 2016). Birinci düzey çok faktörlü model doğrulayıcı faktör analizine göre ($X^2/sd=4.12$, CFI=0.96, GFI=0.95, NFI=0.95, RMSEA=0.90, SRMR=.025) önerilen tek faktör modelin veri ile iyi uyum olduğu sonucu elde edilmektedir. Ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .84 ile .90 arasında değişmektedir.
- Yaratıcı Benlik Ölçeği madde toplam korelasyonları değerlerinin ise .83 ile .88 arasında değiştiği için ölçek maddelerinin ayırt etme gücü yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu, Yaratıcı Kişisel

Kimlik alt boyutu ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı Cronbach's alfa değerleri .70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

- Yaratıcı benlik ölçeğinin iki yarısı arasındaki tutarlılığı inceleyen Guttman Split Half katsayısı .96 ve Spearman-Brown korelasyon katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır.
- Yapılan pearson korelasyon analizi sonucuna göre yaratıcı benlik ölçeği alt boyutlarından yaratıcı öz yeterlik ve yaratıcı kişisel kimlik arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.
- Yaratıcı Benlik Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığı için normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüştür. Yaratıcı Benlik Ölçeği Yaratıcı Öz Yeterlik alt boyutu, Yaratıcı Kişisel Kimlik alt boyutu ve Yaratıcı Benlik Ölçeği toplam puanı ve İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği toplam puanı Cronbach's alfa değerleri ,70 üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.
- İnovatif düşünme eğilimi toplam puanı ile yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu ve yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ile arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.
- Yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Yaratıcı benlik ölçeği alt boyutları puanları inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 65'ini açıkladığı belirlenmiştir. Beta değerlerine bakıldığında ise en güçlü yordayıcı yaratıcı öz-yeterlik ardından yaratıcı kişisel kimlik olduğu görülmüştür.
- Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı inovatif düşünme eğilimi puanları üzerindeki toplam varyansın % 64'ünü açıklamıştır.
- Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik

alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

- Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.
- Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir.
- Yaratıcı öz-yeterlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaratıcı kişisel kimlik alt boyutunda 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı benlik ölçeği toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları, 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. İnovatif düşünme eğilimi toplam puanında 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanları, 11-20 yıl üzeri olan öğretmenlerin puanlarından ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Yaratıcı benlik alt boyut ve toplam puanları ile inovatif düşünme eğilimi toplam puanlarının sınıfta bulunan mevcut öğrenci sayısına göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonucunda; yaratıcı öz-yeterlik alt boyutu, yaratıcı kişisel kimlik alt boyutu, yaratıcı benlik ölçeği toplam puanı ve inovatif düşünme eğilimi toplam puanı

sınıfta bulunan mevcut çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırmacılara ve okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak araştırma sonuçlarından elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda;

- Yaratıcı Benlik Ölçeği ile farklı branşlarda öğretmenlerle standardizasyon çalışması yapılarak uygun normlar oluşturulabilir.
- Yaratıcı Benlik Ölçeği Kısa Formu'nun Konya dışındaki farklı illerde de uygulanarak ölçeği iç tutarlığının geliştirilmesi ve geçerliğin sınanmasına ilişkin çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlere yaratıcılığı benliğini değerlendiren farklı değerlendirme araçları uygulanarak farklı değişkenlerin yaratıcılık üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılabilir.

KAYNAKLAR

- Akçum, E. (2005). *5-6 yaş çocukların yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okul öncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Aktan, Z. D. (2015). *Okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Aral, N., Köksal Akyol, A. & Sığırtmaç, A. (2006). Beş-altı yaş grubundaki çocukların yaratıcılıkları üzerinde orff öğretisine dayalı müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 1-9.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atay, Z. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yaş, cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmesi: (Ereğli örneği)*. (Yüksek lisans tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Babalıs, T., Xanthakou, Y., Kaila, M., & Stavrou, N. (2012). Research attitude and innovative-creative thinking: Differences between undergraduate male and female students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 69, 1452 – 1461.
- Bai, H., Duan, H., Kroesbergen, E., Leseman, P. & Hu, W. (2019). The benefits of the learn to think program for preschoolers' creativity: an explorative study. *Journal of Creative Behavior*, 54(3), 1-12.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bilir, Ş. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerine yönelik inovatif düşünme eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Bilir, Ş., Akbaş, U. & Darıca, N. (2023). Okul öncesi öğretmenlerine yönelik inovatif düşünme eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*.13(1), 233-253.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The teacher–child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61–79.
- Birgili, B. (2015). Creative and critical thinking skills in problem-based learning environments. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2(2), 71-80.
- Bisht, B. (2022). Emerging trends and innovations in teacher education: Classroom of the future. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*. 10(5), 436-444.
- Büyükoztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 5. Baskı, Ankara: Pegem Akademi. 44.

- Can Yaşar, M. & Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Can Yaşar, M. & Aral, N. (2011). Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin etkisinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 137-145.
- Can Yaşar, M. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Ceylan, Ş. & Ömeroğlu, E. (2012). Yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan 60-72 aylar arasındaki çocukların sosyal-duygusal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 63-80.
- Çağdaş, A., Albayrak, H., & Cantekinler, S. (2003). *Okul öncesi eğitimde dramatik etkinlikler*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Kırıkkale örneği)*. (Doktora tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çelik Yakar, T. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının kullandıkları liderlik stratejilerinin oyun bağlamında incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Çeliköz, N. (2017). Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-25.
- Çetin, Z., & Koyuncuoğlu, B. (2013). İz bırakmak: “Çocuk, Sanat ve Yaratıcılık”. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Dağlıoğlu, E. (2019). *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dere, Z. (2014). *Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Doğan, N. (2020). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık. Ö. Demirel (Ed.) *Eğitimde yeni yönelimler içinde*, Ankara: Pegem Akademi.
- Eker, S. (2012). Alfred Adler'in kişilik kuramı'nın demokrasi düşüncesi açısından önemi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(22), 157-180.
- Ekici, M. B. (2022). *Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme ve inovatif düşünme becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.

- Ekinci, N. & Kaya, D. (2016). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının özel alan yeterlik algılarının incelenmesi: iletişim, yaratıcılık ve estetik. *Sakarya University Journal of Education*. 6(1), 141-157.
- Elibol, F. (2021). Okul öncesinde yaratıcılık eğitiminde ailenin rolü. E. Çelebi Öncü (Ed.) *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* içinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Engil, D. M. (2023). *Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde inovatif düşünmeye ilişkin görüşlerinin incelenmesi: İstanbul/kartal ilçesi örneği*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul: Yeditepe üniversitesi.
- Epstein, J. L. & Sanders, M. (2006). Prospects for change: Preparing educators for school, family, and community partnerships. *Peabody Journal of Education*. 81(2):81-120.
- Erbek, N., Asiltürk, E. & Kahyaoğlu, M. (2023). Fen bilimleri öğretmenlerinin inovatif düşünme becerilerine ilişkin özyeterlilik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 11 (1), 153-179.
- Eren-Tatlı, C. (2017). *Çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin saptanması ve okul psikolojik danışmanlarının farkındalığının incelenmesi*. (Doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Ergöz, T., Yıldırım, E., Ergöz, M. & Yılmaz, V. (2023). “Eğitim yönetiminde değişim yönetimi: Okullarda inovasyon ve gelişim için stratejiler”, *International Academic Social Resources Journal*, 8,(55), 4134-4142.
- Glassman, A. M., & Opengart, R. (2016). Teaching innovation and creativity: Turning theory into practice. *journal of international business education*, 11. Retrieved from <https://commons.erau.edu/publication/696>
- Gönen, M., Uzmen, S., Akçin, N. & Özdemir, N. (1993). Anaokuluna giden 5-6 yaş çocuklarında yaratıcı düşüncenin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 17(89), 64-71.
- Gönen, M., Uzmen, S., Akçin, N. ve Özdemir, N. (1993). Anaokuluna giden 5-6 yaş arası çocuklarda yaratıcı düşüncenin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 17 (89).
- Gupta, S. (2019). Innovations in teacher education. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR)*, 6(4), 278-286.
- Gül, B. (2023). *Okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Gürbüz, S., & Şahin F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (21-480). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Gürsoy, F. (2001). *Çocukta yaratıcılığın gelişimi*: Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Güven, Y. & Karasulu Kavuncuoğlu, M. (2020). Okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 37-53.
- Hagekull, B. & Hammarberg, A. (2004). The role of teachers' perceived control and children's characteristics in interactions between 6-year-olds and their teachers. *Scandinavian Journal of Psychology*. 45(4), 301-312.
- Honigsfeld, A. & Cohan, A. (2012). Breaking the mold of education for culturally and linguistically diverse students. R&L Education.
- İlgar, Z. İ. & İlgar, S. C. (2018). Sternberg'in başarılı (üçlü) zeka kuramı. *Turkish Studies*. 13(18), 781-800.
- Justo, C.F. (2008). Creative relaxation, motor creativity, self-concept in a sample of children from early childhood education. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 6(1), 29-50.
- Kalyani, K., & Rajasekaran, K. (2018). Innovative teaching and learning. *Journal of Applied and Advanced Research*, 3(Suppl. 1), 23-25.
- Karaca, N. H. & Aral, N. (2017). Investigation of the effect of creative relaxation exercises on preschoolers' self-concept and motor creativity. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 10(1), 146-169.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karakoç, F. Y. & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 40, 39-49.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: Sim Matbaası.
- Karolcık, S. & Markova, M. (2023). How teachers perceive innovations in education. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning Emerald Publishing Limited* 2397-7604.
- Kartal, Ş. & Bektaş, Ö. (2020). Being an Innovative Teacher in 21th Century: Studying Innovative Perception and Qualities of Social Studies Pre Service Teachers, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 5(11), 423-504.

- Karwowski, M., Lebuda, İ. & Wiśniewska, E. (2011). Measuring creative self-efficacy and creative personal identity. *The International Journal of Creativity & Problem Solving*, 2018, 28(1), 45-57.
- Keleşoğlu, S., & Kalaycı, N. (2017). Dördüncü sanayi devriminin eşğinde yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 69-86.
- Kocasaraç, H. & Karataş, H. (2018). Yenilikçi öğretmen özellikleri: bir ölçek geliştirme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 34-57.
- Kogabayev, T., & Maziliauskas, A. (2017). The definition and classification of innovation. *HOLISTICA – Journal of Business and Public Administration*, 59–72.
- Kovacs, H. (2017). Learning and teaching in innovation: Why it is important for education in 21st century. *Neveléstudomány*. DOI: 10.21549/NTNY.18.2017.2.4
- Köse, E., Çelik Ercoşkun, N., & Balcı, A. (2016). Okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 153-170.
- Kuru Turaşlı, N. (2020). Yaratıcılıkta temel kavramlar ve yaratıcılığın doğasını anlamak. E. Çelebi Öncü (Ed.) *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* içinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Lagowski, J. J. (1985). Yaratıcılık ve birey. *Kimya Eğitimi Dergisi*, 62(6), 457.
- Lubart, T. I. & Mouchiroud, C. (2003). Creativity: A source of difficulty in problem solving. J. E. Davidson ve R. J. (Ed.) içinde, *The Psychology of Problem Solving*, Cambridge University Press. 127–148.
- Mangır, M. & Aral, N. (1991). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki dokuz yaş çocuklarının yaratıcılıklarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 15(79), 10-20.
- Mathisen, G. E., & Bronnick, K. S. (2009). Creative self-efficacy: An intervention study. *International Journal of Educational Research*, 48(1), 21–29.
- Memduhoğlu, H. B., Uçar, R. & Uçar, H. İ. (2020). Örnek uygulamalarla eğitimde yaratıcılık yaratıcı okul yaratıcı öğretmen (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Mensh, G. (1978). *Stalemate ying technology: Innovation overcome tae depression*, Cambridge (Mass.)
- Okutan, N. Ş. (2012). *Karma ve izole yaş gruplarında verilen okul öncesi eğitiminin 4-6 yaş grubu çocuklarının gelişim özellikleri ve yaratıcılık performanslarına etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi) Konya: Selçuk Üniversitesi.

- Onur, D., & Zorlu, T. (2017). Yaratıcılık kavramı ile ilişkili kuramsal yaklaşımlar: *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1535–1552.
- Öncü, E. Ç. (2018). *Yaratıcılık rehberi: Gelişimsel ve eğitimsel alanlarda yaratıcılık*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Öncü, E. Ç. (2019). *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öncü, T. (2000). Anasınıfı (6 yaş) düzeyindeki çocukların şekilsel yaratıcılıklarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(1-2), 25-34.
- Özdağ, D. E. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve seramik eğitimi. *Journal of International Social Research*, 12(63), 510–517. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3249>
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. 2. Baskı, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özdamar, K. (2017). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. (69-86). Eskişehir: Sözkese Matbaacılık.
- Özdemir Beceren, B., Özge Ünsal, F. (2015). *Yaratıcılıkta zihinsel süreçler*. (ed.) E. Çelebi Öncü. Yaratıcılığın keşfi. (37-53). Ankara: Hedef CS yayıncılık.
- Özgür, A. (2023). *Okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Özmuş, M. (2012). Öğretmen eğitiminde yaratıcılık ve inovasyon. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 731-746.
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik “çocuk yetiştirmeye ilişkin anne-baba görüşleri ölçeği” ve “anne-baba tutum ölçeği” geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2, 26-38.
- Rıza, E. T. (2000). “Çocuklarda ve yetişkinlerde yaratıcılık nasıl uyarılır?”. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. 68, 5-12.
- Runco, M. A. (2007). A hierarchical framework for the study of creativity. *New Horizons in Education*, 55(3), 1-9.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Sofroniou, N. & Hutcheson, G. D. (1999) The multivariate social scientist: Introductory statistics using generalized linear models. *The Multivariate Social Scientist*; 1-288.
- Soyer, M. K. (2018). *Yaş dönemlerine göre yaratıcılık ve yaratıcı etkinlikler el kitabı*. Ankara: Nobel Akademik.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G., (2016). *Sosyal bilimlerde ölçme aracı hazırlama*. (39-72). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sternberg, R. J. (2007). Creativity as a habit (Editör: Ai-Girl Tan). *Creativity: A Handbook for Teachers*. Singapore, 3-25. https://doi.org/10.1142/9789812770868_0001
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Tabachnick, L. S. & Fidell B. G. (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.). Pearson, Boston.
- Torrance, E. P. (1974). Torrance Test of Creative Thinking, Verbal Tests Forms A And B (Figural A&B), : Scholastic Service Inc. Il, Bensenville.
- Uçar, R. & Dağlı, A. (2017). İlkokul müdürlerinin dağıtımcı liderlik davranışları ile öğretmenlerin motivasyon ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 198-216.
- Urabe, K., Child, J., & Kagono, T. (1988). Innovation and management (International Comparisons). *Innovation and the Japanese Management System*, 3–26.
- Üstün Vural, D. (2011). Sanat yoluyla öğrenme ve yaratıcılık. A. O. Alakuş ve L. Mercin (Ed.). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi içinde*, Ankara: Pegem Akademi, 171-180.
- Varshney, B., & Joshi, N. (2014). Innovative practices in teacher education. *Journal of Education and Practice*. 5(7), 95-101.
- Weiss, D. S., & Legrand, C. (2011). *Innovative intelligence: The art and practice of leading sustainable innovation in your organization*. John Wiley & Sons.
- Yang, D., Sun, X., Cao, F. & Qu, F. (2021). Analysis of innovation, innovative thinking and innovative methods. advances in social science, education and humanities research, volume 555. *Proceedings of the 1st International Conference on Education: Current Issues and Digital Technologies (ICECIDT 2021)*, 537-542.
- Yenilmez, K., & Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95-105.

- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874-3915.
- Yıldız Bıçakçı, M. (2014). Yaratıcılık. N. Aral ve G. Duman (Ed.). *Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi* içinde, Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- Yıldız Çiçekler, C. (2016). *Yaratıcı Beceriler Ölçeği (YBÖ) 'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. (Doktora tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Yıldız, D. & Uzunsakal, E. (2018). Alan araştırmalarında güvenirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Yıldız, F. Ü. (2020). *Yaratıcılığa kavramsal bakış*. Ankara: Hedef Yayınları.
- Yıldız, F. Ü., Şener, T. (2003). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve yaratıcı etkinliklerde kullanmak için materyal hazırlama I-II*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 28-30 Eylül Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/PamukkaleBildiri.pdf>
- Yuvacı, Z. & Dağlıoğlu, H. E. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve bulundukları sınıf ortamının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 234-256.
- Yuvacı, Z. (2017). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi*. (Doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yüner, B., ve Özdemir, M. (2020). Okul yenilikçiliği ile öğretmen yaratıcılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 162-179.doi: 10.9779/pauefd.538207